

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

N R. 1.

82. ÅRGANG
10. JANUAR

1 9 7 0

1975

1980

1985

1990

1995

2000

1970, 1980, 1990 -

Det kan virke dumt og fåfengt av et moderne menneske hvis det i januar 1970 tenker for langt frem. Utviklingen hvert tiår er så enorm at vi egentlig har nok med å gruble en smule over hvordan det vil se ut rundt oss i 1980. Personlig konverterte jeg i 1959 — og på et tiår har jeg som alle andre trossfeller på nært hold opplevd kirkehistorie i den store stil. Enorme tekniske fremskritt og grusomme ødeleggelse og lidelser dels forandrer, dels truer samtidig vår sivilisasjon, folk går, bokstavelig talt, på den romantiske måne osv. Det er selvfølgelig noen ganske få, mennesker med stort ansvar, som er nødt til å speide litt lenger inn i det ukjente, men ellers er det visst ikke tid for spåkonevirksomhet eller stjernetydninger.

Og likevel: Tenk om Kirken ved årsskiftet 1769—1770 hadde gjort et mer helhjertet forsøk på å tyde tidens tegn, på å speide frem mot år 1800. På tre årtier ble dampkraften tatt i bruk, den franske og senere den amerikanske revolusjon rystet den gamle verden og regimer ble splittet av nye tanker og nye metoder. Hadde Kirken kunnet vært bedre forberedt? Kanskje og kanskje ikke. En amerikansk lederskribent pekte nylig på at ka-

tolske kirkeledere i 1769 antagelig var mer bekymret for jesuitterordenens skjebne enn de var opptatt av sosiale ulikheter eller spinnerimaskinen som ble oppfunnet samme år. Hundre år senere er Kirkens ledere engasjert i en indre debatt om pavedømmet, viktig nok i seg selv. Men tilsynelatende har de ikke øye for andre ting som peker frem mot det århundreskiftet: Suezkanalen åpnes til Det fjerne østen, John Stuart Mills offentliggjør sin *Subjection of Women*, den første elektriske vaskemaskinen er et faktum osv. Underlige, mer eller mindre viktige tegn.

Redaksjonen starter 1970 med å forsøke å se litt lenger enn til 1971. Det kristne budskap oppfordrer ikke til likegyldighet mot det nye og ukjente. Tvert imot. Vi må ha interesse og mottagelighet for nye tanker, nye impulser, nytt initiativ, nye fenomener. Gud er i ferd med å skape en ny verden, og Han vil ha oss med på det, heter det i artikkelen på side 4—5. Vi har beskjefteget oss farlig mye med fortiden og den gamle tradisjon. Nå er det oppbrudd: Kirkens tradisjon har stadig en veldig verdi og betydning for oss, men den må ikke lenger forlede oss til den misforståelse at vi som kristne skal vise

LESERBREV:

«DET NORSKE SPROG

«BRØDRE»/«SØSTRE»

Ar. redaktør.

Det går ikke klart frem av Lars Roar Langslets redegjørelse hvorvidt Sprogkommissjonen ønsker å få vite hvordan de nye liturgiske tekster blir mottatt av dem som skal bruke dem. Men det skulle jo være av interesse for oversetterne hvorvidt resultatet av deres arbeid svarer til hensikten: Å skape en ramme og et instrument til feiringen av Herrens nattverdoffer

— og det en slik ramme som alle kan bli glad i. (Jfr. Biskopens innledning til tekstheftet.) Da Biskopen har bebudet et mer utførlig messehefte siden, vil Sprogkommissjonen ha tid og anledning til å foreta eventuell justering og finpussing. Intet menneskeverk er så fullkomment at det ikke kan forbedres.

At der er reist innvendinger mot bruk av «brødre» som hilsnings- eller tiltaleord til menigheten, tyder på at dette ord ikke har en så utbredt anvendelse i norsk religiøst sprogbruk som Sprogkommissjonen går ut fra. At «det brukes til stadighet i Bibelen uten kjønnsdiskriminering», er riktig nok. Hverken hebraisk, gresk eller latin har — såvidt jeg vet — noe eget ord for «søsken», på disse sprog brukes «brødre» også for søsken av forskjellig kjønn. Men utenfor de rene bibeltekster brukes vanligvis ikke «brødre» i norsk liturgisk sprog, i den norske kirkes liturgi anvendes ordet aldri som tiltaleord til menigheten.

For kvinner føles det fremmed og unaturlig å bli tiltalt som «brødre», og når menigheten består bare av

kvinner, virker en slik tiltale komisk, ja, kanskje bent frem irriterende. Det vil lett kunne oppfattes — om ikke kjønnsdiskriminerende, så iallfall som arvegods fra sprog der ordet for «brødre» brukes om søsken og ordet for «mann» betyr menneske.

Den innvending som ble reist mot bruk av «brødre og søstre» vil jeg ikke ta standpunkt til. Men så fattig er ikke det norske sprog at det skulle være ugjørlig å finne et annet uttrykk for menneskenes fellesskap i Kristus. Det skulle være interessant å vite hvilken oversettelse man har brukt av dette ordet «fratres» på de sprog som er beslektet med norsk. Såvidt jeg vet har hverken den engelske eller den hollandske versjonen gitt en ordrett oversettelse på dette punkt.

Mitt innlegg berører imidlertid bare en detalj vedrørende det nye tekstheftet. Bortsett fra et par små «skjønnhetspletter» (som «usynlige ting» og den gammelmodige grammatiske konstruksjon i oversettelsen av *Suscipiat Dominus*) synes oversettelsen å være et fint stykke arbeid, særlig i betraktning av den meget

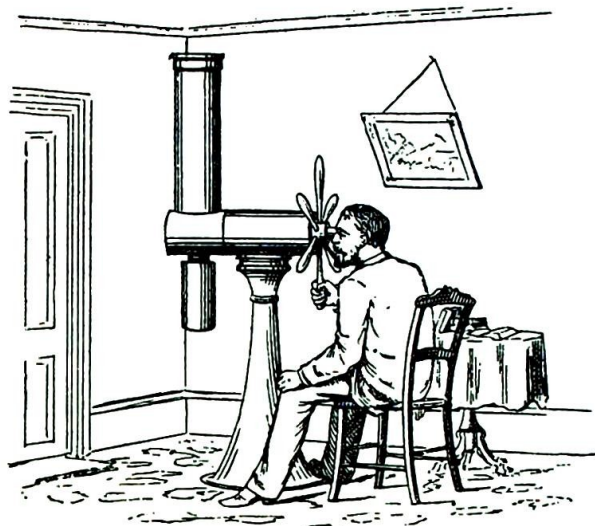

2000

passivitet i dagens store omveltninger. Det som skjer i de neste tre år er viktig i Guds plan.

A. R.

Takk for alt lesestoffet i 1969. Jeg våger som leser å ønske alle som har strevet med bladet et godt nytt år. Det meste i 69 har vært oppmuntrende og givende. Vi hos oss er glad for å høre alt som foregår ute i resten av den katolske verden, både av opprør og reaksjoner. Vi liker at vi har fått «Troen i praksis», som vi synes er meget god. Vi setter pris på bok- og filmanmeldelser. Vi fryder oss over at det later til å gå den riktige veien med Kirken etter konsil og synoder. Selv om vi vet at dere må ta inn noe fra den trange fløyen også, skulle vi ønske at vi fikk en liten forhåndsvarsel som til eks. overskrift «Leserne skriver» når slikt som Erik Grant Lea skrev blir trykket! Eller når pastor JV/D Burg skriver. Vi var i dårlig humør og nedtrykt i mange timer. De er vel ikke medarbeidere?

Jeg har bedrevet et par dikt om de skulle ha noen interesse. Jeg skal ikke ha dem i retur hvis dere ikke kan bruke dem.

Som sagt, takk for alt ifjor!

Hjertelig hilsen fra familien Josephson.

Brit Josephson.

Gardermoen.

P.S. En spesiell hilsen til «Klovnen» naturligvis.

*

Ett av Brit Josephsons dikt gjengis på side 5 i dette nummer.

ER IKKE SÅ FATTIG»

korte tid Sprogkommissjonen har hatt til rådighet.

Ingerid Hamre.

PASTOR RUDI KESSELS

Herr redaktør.

Da jeg leste Langslets innlegg i nr. 22 om «brødre» og «søstre» i liturgisk sprogbruk, var det et par ting jeg uvilkårlig stusset over.

Langslet er redd for at sprogkommissjonen mistenkes for å fremme eller vedlikeholde diskriminering av kvinnen. Det tror jeg ikke det er noen grunn til.

Derimot er det rimeligere å anta at man kanskje mistenker sprogkommissjonen for å innta en altfor slavisk holdning overfor de offisielle latinske tekster, som skal gjengis på norsk: oversettelsen skal ligge så nær opp til dem som overhode mulig. Har vi fått «brødre» i våre norske tekster, så er vel grunnen den, at den latinske formen har ordet «fratres».

Det er imidlertid klart at dette med diskriminering ikke helt kan skyves til side. Men det har ikke kommissjonen sørget for. Det skyldes rett og slett

at det samfunnet, som våre bibelske tekster ble til i, unektelig befant seg på et mer primitivt stadium når det gjelder kvinne-emansipasjonen, i hvert fall hvis vi bruker vår tids målestokk på det. Og det bærer hele bibelen selvfølgelig preg av.

Men hva så?

Her kommer vi inn på en problematikk som «brødre-spørsmålet» bare utgjør en ubetydelig del av, en problematikk som rammer selve Kirkens hovedoppgave: hvilken form skal forkynnelsen få, forat den skal være forståelig og virke engasjerende for verden, både for den kristne minoritet og for den ikke-kristne majoritet?

Her strekker eldgamle bibelske ord og fraser, med solid status i fortiden ikke mer til. Vår sekulariserte verden skjønner ikke ord som «nåde», «frelse», «offer», m. m. (selv om verden fremdeles har behov for de raliteter som disse ord forsøker å dekke).

En overdreven respekt for bibelens sprogbruk kan medføre at vi i virkeligheten forråder bibelens budskap. Da kan det nemlig lett oppstå en kløft mellom det sprog som brukes innen-

for kirkerommet, og det som brukes utenfor, en kløft som er så stor at liturgien blir utilgjengelig for en vanlig kirkegjenger. Noen ord kan miste sin mening helt, andre ord kan etter hvert få en annen mening så snart de blir brukt i liturgisk sammenheng. Vi har forøvrig alt slått inn på denne veien: når presten i kirken bruker ordene «fred», «kjærlighet», «brødre» . . . så *vet* man liksom at nå snakker presten ikke om de ting folk vanligvis mener med fred, kjærlighet, brødre — nei, han snakker da om noe som sikkert er veldig opphøyet, men ihvertfall ganske vagt og mystisk. Da risikerer liturgien å bli noe uekte, et vakker spill med pene fraser og gester, noe som savner troverdighet.

Fortidens arv har utvilsomt sin verdi, og er et stabilitetens element. Men vi lever i nutiden, og går mot en fremtid, som i høy grad er preget av utvikling og dynamikk, på alle områder, også sproglig sett. Vi kan derfor ikke nøye oss med å presentere kristendommen i et ærverdig norsk hosianna-sprog; den skal formidles,

((Forts. s. 17.)

„GUD SKAPER EN

AV PATER ARNO

En fredsmarsj på årsdagen for Gandhis død.

religion beskjeftiger seg så meget med fortiden. Vi føler oss liksom aldri mer sikre og trygge enn når vi kan slå opp gamle bøker og bekrefter at våre tanker og ideer og vår praksis har solide røtter i en eldgammel tradisjon.

Egentlig er dette en nokså uforståelig innstilling hos mennesker som tar Kristus og Hans budskap som forbilde og rettesnor for liv og levned. Kristus var i de grader en fornyer at man kan være tilbøyelig til å kalle Ham for en radikaler. Han refset datidens tradisjonelle oppfatninger så kraftig at det oppsto en skarp konflikt mellom Ham og de ledende kretser i samfunnet, noe som til og med kom til å koste Ham livet.

S lår man opp i det nye testamente, så leser man der på så å si hver eneste side ordet: ny. Det er et nøkkelord som stadig går igjen. En ny himmel og en ny jord skal skapes. Den nye Adam — Kristus — har kommet til oss. Vi skal omdannes til nye mennesker. Kristus har gitt oss et nytt bud. Nye veier skal bevandres. Den nye vin skal ikke bevaras i gamle sekker. Og som en sammenfatning av det hele sier Gud i Apenbaringens bok: «Jeg skal gjøre alle ting nye.»

Konklusjonen på dette skulle være nokså nærliggende. Som troende kristne skulle vi ikke ha noe særlig vanskelig for å kutte av unødvendige bånd som binder oss til det gamle, til fortiden. Det kristne budskap oppfordrer slett ikke til likegyldighet mot det nye og ukjente, med andre ord mot det som hører fremtiden til. Tvertimot, det retter nettopp blikket på

fremtiden. Det er et budskap med fremtidsperspektiv. Det skulle faktisk skape en naturlig interesse og mottagelighet for nye tanker, nye impulser, nye initiativ, nye fenomener.

«Det er ikke lenger spørsmål om jøde eller hellener, om slave eller fribåren,» skriver Paulus i Galaterbrevet. Det som har skjedd er at Kristus har samlet et nytt Gudsfolk om seg. Budskapet skal forkynnes på et nytt sprog. Det nye Gudsfolk skal gå på vandring og under veiledning av den hellige Ånd skal jordens åsyn fornyes. Det er kristendom i ordets mest ortodokse betydning. Og det er sørgelig å konstatere hvor ofte man på kristent hold viser en avventende og reservert holdning når det gjelder verdens og menneskehetens utvikling og fremtid.

Det er med stor bekymring at man gen en ansvarsbevisst og engasjert kristen ser den passivitet man i kristne kretser viser ved de store omveltninger som foregår i verden idag. Jeg tenker her for eksempel på den kjente erkebiskop Helder Camara fra Brasil som mange ganger har gitt uttrykk for sin bekymring og som nå av fem millioner sydamerikanske arbeidere er blitt foreslått som kandidat til fredsprisen i 1970 på grunn av sin store sosialinnsats.

Gud er i ferd med å skape en ny verden og Han vil ha oss med på det. Det virker kanskje som en pinlig prosess vi må igjennom. Han fører oss gjennom omgivelser som ikke lenger svarer til det gode gamle miljø vi var vant til. Vår vandring i den nye verden vi lever i kjennes på en måte som en ørkenvandring. Mangen en gang

Det er en kjernesannhet i den kristne tro at Kristi komme betyr et vendepunkt, med Ham begynner en ny epoke som først tar slutt engang i fremtiden. Derfor har Jesus Kristus og Hans budskap sterk tilknytning til fremtiden, Hans rike må stadig utbres i «lengden, bredden og dybden» og det fullbyrdes først når han kommer igjen.

Imidlertid har man ofte inntrykk av at denne sannhet blir glemt i kristne kretser. Det er jo høyst forunderlig at man nettopp i den kristne

Et nytt tysk kapell, de troende samlet rundt presten og alteret.

NY VERDEN"

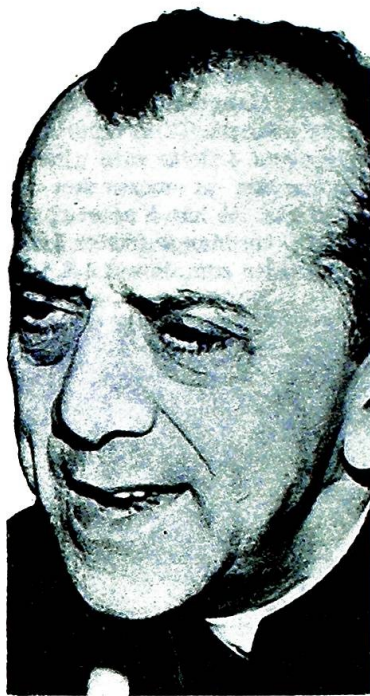
GERRITSMÅ

kjenner vi oss ikke igjen. Vi aner ikke riktig hvor vi befinner oss og enda mindre hvor vi begir oss hen.

Det å være kristen idag medfører spenning, risiko, usikkerhet og det har vi ikke alltid vært vant til. Vi har jo alltid følt oss helt og holdent på den sikre siden. Tvil har likesom vært et ukjent begrep i gode gamle kristne kretser. Men idag er det meget vi undrer oss over. Og det gjør oss usikre.

Men hvordan skal vi nå i praksis klare oss i all den uro vi er omgitt av? Jeg tror at her passer bare en holdning. Vi må møte fremtiden og det nye med et åpent sinnelag, og ikke henge oss fast ved tusenvis av lover og paragrafer eller såkalte urokkelige tradisjoner.

Det som gjelder er at vi møter den nye tid med evangeliets ånd. Vi må ta det «bedre jeg» i oss til hjelp. Alt som finnes i oss av god vilje, gode tanker, gode krefter og gode hensikter må mobiliseres og benyttes. Og så må vi ganske enkelt prøve oss frem som kristne, dvs. med fullt håp og full tillit. Og la oss så endelig huske på noen glimrende ord som Paulus ga oss med i en lesning i advent: «Kvel ikke Åndens inngivelser, men undersøk alt og hold fast ved det som er noe verd. Måtte så fredens Gud

Erkebiskop Helder Camara — ja, hvorfor ikke en fredspris?

hellige dere helt og fullt og bevare dere helstøpte så dere kan stå plett-frie frem når vår Herre Jesus Kristus kommer. Han er trofast som har kalt dere. Han skal også fullføre verket.»

TROEN I PRAKSIS

Hensikten med den gamle Pakt var først og fremst å forberede, å profetere, med forskjellige bilder å antyde Kristi, den universelle Messias, og hans rikes komme. Guds åpenbaring må ikke bare oppfattes som en rekke av sannheter, men som en historisk hendelse eller begivenhet som er sammensatt av åpenbarende ord og handlinger. Den kommer allikevel ikke bare til oss i mange ord og handlinger, men, tilslutt og avgjørende, i det ene Ord som i seg selv sammenfatter alle ord og handlinger, nemlig Jesus Kristus. Han er det Ord som i opphavet var hos Gud og selv er Gud. Dette Ord er blitt kjød og har bodd iblant oss mennesker. Derfor er Han Guds substantielle vesensåpenbaring i menneskelig skikkelse og historisk tid, Guds vesentlige Ord og Handling i ett. Jesus Kristus selv er som sådan Guds fulle åpenbaring. Som skrevet hos Johannes: «Gud har ingen noensinne sett, men den enbårne Sønn, som dveler i Faderens favn, har vist oss hvem han er.» Derfor er Guds åpenbaring ikke bare gitt til menneskene engang i fortiden. Denne åpenbaring møter oss stadig vekk, ennu den dag idag. For Jesus Kristus er igår og idag den samme, ja til evig tid.

SKAPELSE

Og Gud ble til kloder
så vi kunne gå på ham.
Og Gud ble til himmel
så han kunne smile til oss.
Og Gud ble til gress og vekster
så vi kunne mettes med ham.
Gud ble til treet som gir skygge
og vi spikret ham på det.

Brit Josephson

AV PATER

D. J. BOERS

Med det faktum at Gud har åpenbart seg til oss gjennom sin menneskevordne Sønn, støter vi på selve den guddommelige åpenbarings kjerne og vår kristne tros grunn og hjørnestein. I sin Person er Jesus Kristus selve åpenbaringens innhold, samt dens oppfyllelse og fullendelse. Ved sitt nærvær og sin manifestasjon av seg selv som sant menneske blant mennesker har Gud fullbyrdet og fullendt sin frelsesplan engang for alle. Han har gjort det gjennom sine ord og gjerninger, men især gjennom sin død og sin oppstandelse fra de døde og ende-
(Forts. neste side.)

„ET MEKTIG

lig gjennom sendelsen av den Helligånd, sannhetens ånd som skulle lære oss all sannhet, hele innholdet av den guddommelige sannhet som er Jesus Kristus selv. Slik er det at i og gjennom Kristus blir Guds evige hemmelighet eller frelsesplan virkeliggjort på en «personlig» måte i ordets direkte og mest opprinnelige betydning. I troen på denne «person-åpenbaring» av Gud i mennesket Kristus Jesus er det blitt mulig å anbetro oss trygt til den usynlige Gud og holde oss fast til Ham. For, i Kristus, historiens og troens Jesus, er det blitt definitivt klart og uigjenkallelig virkeliggjort: at Gud er med oss for å frigjøre oss fra syndens makt og dødens mørke og for å vekke oss syndige dødelige til et evig liv hos seg.

Det er til denne i Kristus virkeliggjorte Guds vilje til frelse at vår personlige troslydighet er et svar. Den er faktisk vårt frie svar til Guds Ord i Kristus. Han som selv om han i sannhet hører vår menneskelige historie til, allikevel er og forblir et mysterium, «Guds visdom».

Det er nettopp av denne grunn at mennesket ikke kan gi troens svar til Guds åpenbaring i Kristus uten Guds nåde. Nåden går både forut for menneskets troslydighet og trosinnsats og ledsager den hele veien. Det er den Helligåndens indre bistand som beveger vårt hjerte og omvender det til Gud. Ved å åpne vårt sinns øyne vekker Han i oss en dypere forståelse av Guds åpenbaring, samtidig som Han utvider og renser den. Slik er det at den Helligånd stadig fullkommengjør vår tro ved sine gaver og setter oss istand til å bygge opp Kristi legeme som er Kirken til hele verdens gagn.

Her blir det klart at troen og bønnene er uatskillelige. For, som Herren lærer oss i Evangeliet, blir Andens gaver gitt til ham som ber om dem. Men her blir det også klart at troen og livet ikke kan skilles i den kristne tilværelse. Det står skrevet at Gud har gitt sin hellige Ånd i våre hjerter som pant på vårt barnekår hos Ham. Men om et menneskes atferd er av en slik art at det må gjøre den Helligånd sorg, kanskje endog utelukker Ham, da må dette nødvendigvis føre til en gradvis forminskning. Om en ikke omvender seg, endog til et totalt tap av personlig tro. Det kunne lønne seg å ta dette først i betraktning når en søker etter grunnen til ens personlige troskrise eller tap av troen før en tyr

Kjære medkristne.

Når dette leses har sekstiårene tatt slutt, og vi er gått inn i et nytt decennium. Mange tanker og refleksjoner trenger på. Til syvende og sist munnar de ut i dette ofte gjentatte, nesten banale: at mennesket spør, men Gud rår. Så lett å se at Gud rår er det nu ikke. Mange fristes kanskje nettopp i tider som disse til å tenke:

«Hvis jeg var Gud . . . så skulle det bli andre forhold.» Vi skyver vel helst fra oss den fristelsen, for innerst inne er vi nok klar over at når Gud med all den makt, innsikt, godhet og visdom som er Hans tillater en tingenes tilstand som den vi er vidne til, så må det ha sine dypere årsaker. Som vi ikke begriper, men som på én eller annen måte harmonerer med Guds

Biskop Gran om 70-årene: La oss ruske opp i oss selv og ta fatt.

til de berømte intellektuelle vanskeligheter som den altforklarende og altunnskyldende forklaring. Faktum er at mange ikke engang har de nødvendige forutsetninger til virkelig å ha «intellektuelle» trosvanskeligheter. Dessuten, som Newman sier, gjør enn ikke titusen intellektuelle vanskeligheter en eneste tvil. En tvil er en tilstand som inntreffer når troen på noe rokkes. Spørsmålet er hva som har forårsaket denne «rokking» av troen. Enhver kan eventuelt finne dette ut for seg selv. På den andre siden kan et menneske være fast i sin tro og i sitt hjerte, selv om han samtidig kan ha intellektuelle vanskeligheter. Om den kristne tro er troen på et «myste-

rium», da ligger det i troens natur at den på samme tid er utilhyllet og allikevel hyllet i forventningens relative mørke som er årsaken til at vi her på jorden bare kjenner tingene «stykkevis». Her er grunnen til at et menneskes intellekt kan stille mange spørsmål, uten at det affiserer eller angriper ens personlige troslydighet. Det eneste han gjør er å søke så godt og meget han kan, samt rolig å vente på Herren. Forresten, var det ikke gamle Shakespeare som lot en av sine helter si: «Der finnes meget mer mellom himmel og jord, Horatio, enn der finnes i din filosofi?» Dette «mer» er sannelig ikke mindre, når det gjelder ting som endog er langt høyere.

VERK VIRKELIGJØRES

viden og helhetsbilde. Det får oss til å erkjenne at det kristne liv, ja, menneskelivet i det hele tatt, er et mysterium. Der er ting vi ikke skal vite. En mager trøst, vil noen hevde. Hva er så et mysterium, og hvorledes skal vi forene en slik tankegang med 70-årenes tiltagende pragmatiske og videnskapelige holdning?

Mysteriet er noe som er klart i seg selv — og for Gud — men ikke for oss. Å godta mysteriet er å godta vår egen begrensning. Det er ydmygende og beklemmende, men realistisk. Mysteriet begynner der hvor våre egne kalkyler og forskning må gi opp, hvor de aldri vil kunne anvendes, fordi andre mål må benyttes som vi ikke eier utstyr til. Filosofien, matematikken, videnskapene bringer oss til en terskel og til en lukket dør. Som bare kan åpnes innenfra. Våre egne disipliner kan visselig fortelle oss at tingene og relasjonene eksisterer, ikke hvorfor, kan ikke avlokke dem deres innerste mening. Det kan bare Han som er ansvarlig for deres eksistens. Og Gud

har åpnet den lukkede dør, iallfall på gløtt. Vi kaller det åpenbaringen. Gjennom Kristus gjorde Han det. Han som sa: «Det er jeg som er porten; den som går inn gjennom meg er i sikkerhet.» (Joh. 10, 9.) Kristus ikke bare ga oss frelsen og nåden til å få en riktig start i livet. Nei, han er selve livets Herre, i fortid, nutid og fremtid. For å si det enkelt, litt vel enkelt vil noen si: Han vet hva 70-årene som ligger fremfor oss vil innebære, hvilke forhåpninger vil bli innfridd og hvilke vil bli brutt. Han ønsker en holdning av oss, en positiv og bejaende livsstil som består i å ta hans lære dødsens alvorlig — selv i tider som disse. Der skal mot til dét. Vi er blitt heller veke og unnfallende. Vi er kristne, men med måte. Det er jo også så meget annet vi skal være — og være med på.

Det kristne budskaps eksplosive og omslagsgripende dynamikk er vell og forsvarlig holdt i tømme. Tror vi. Men la oss være på vakt: Vår Herre lar seg ikke fange inn og «uskadelig-

gjøre» av administrasjon og kløktige anordninger. Vi er kristne, eller kaller oss det. Så er det naturlig at vi ønsker at Kristus skal utfolde seg i sin Kirke — ikke utenfor. Men så må vi også la ham bruke oss til å gjennomføre det han vil. Ellers kunne det underlige, det uhorste skje, at han benyttet seg av andre midler, av andre mennesker enn Kirkens, mens vi, hans folk, skulle stå der uforstående mens han reiste nye sønner opp av ørkenens stener. Sempelthen for å få gjort det som gjøres må. For det er slik at Gud alltid handler gjennom mennesker. Han har gjort seg avhengig av dét.

Jeg er viss på at der eksisterer i Guds tanker et mektig verk til virkeliggjørelse i 70-årene. Jeg tenker ikke så meget på våre mange små og store forbedringsplaner for planeten jord eller eventuelle andre planeter. Jeg tenker på gjenreisningen av Kristenheten. Skal vi være ærlige erkjenner vi at den ligger mer eller mindre i grus. Selve begrepet er under dyptgripende omforming og omvurdering. Økumenismen heter den nye utfordring, og vi kan bare såvidt ane hvor det bærer hen. Dét det kommer an på er imidlertid ikke den presise visjon av et klart mål (det vil kanskje bli oss forundt, kanskje ikke), nei, heller dette: å ville en kristenhet slik Gud vil den. Å ville innta en indre holdning — fri som fuglen — som innebærer et permanent ja, et helhjertet ja til alt det som Gud vil skal skje med oss, med verden. Kirken, det er vi. Derfor er det vi som må forandre oss og som må ville denne forandring. Gudsfolket er på vandring nu. Kirken er en gigantisk organisme, ikke et gammelt hus. Organismer utvikler seg, tilpasser seg og overasker ofte med nye aspekter av skjønnhet og aktivitet. Sant nok: organismer dør også — og blir til støv. Men ikke Kirken. Den har fått evighetens liv og garanti fra Gud. Deri ligger vår trygghet. Men la det ikke også bli vår sovepute. For denne garanti gjør det mulig for oss — selv slik verden er nu — å satse helhjertet. Gjør vi det? Hvis ikke, så la oss benytte oss av dette at vi nu går inn i et nytt tiår til å ruske opp i oss selv og ta fatt. Så vil året som ligger forut bli godt — uansett.

NYHETER

Samme dag som 14 mennesker ble drept og over 100 såret ved terroristaksjoner i Roma og Milano sendte pave Paul et budskap til Italias president hvor han fordømte handlingene. Han kalte bombeeksplosjonene gjerninger i strid med italiensk kultur og det italienske folks kristne tradisjoner.

■ Ledere for de katolske søsterordener i Slovakia har sendt et brev til president Svoboda, partisekretær Husak og andre embedsmenn i dagens Tsjekkoslovakia hvor de protesterer mot forsøk på å hindre deres arbeide i sosial virksomhet og i religionsundervisningen.

■ De spanske biskoper skal ha et møte med valgte representanter for landets katolske prester for å drøfte prestenes problemer. De spanske biskoper følger dermed de franske biskopers eksempel og innleder et nærmere samarbeide med prestenes talsmenn.

■ Osservatore Romano har rettet kritikk mot de tidligere kuriekardinalene

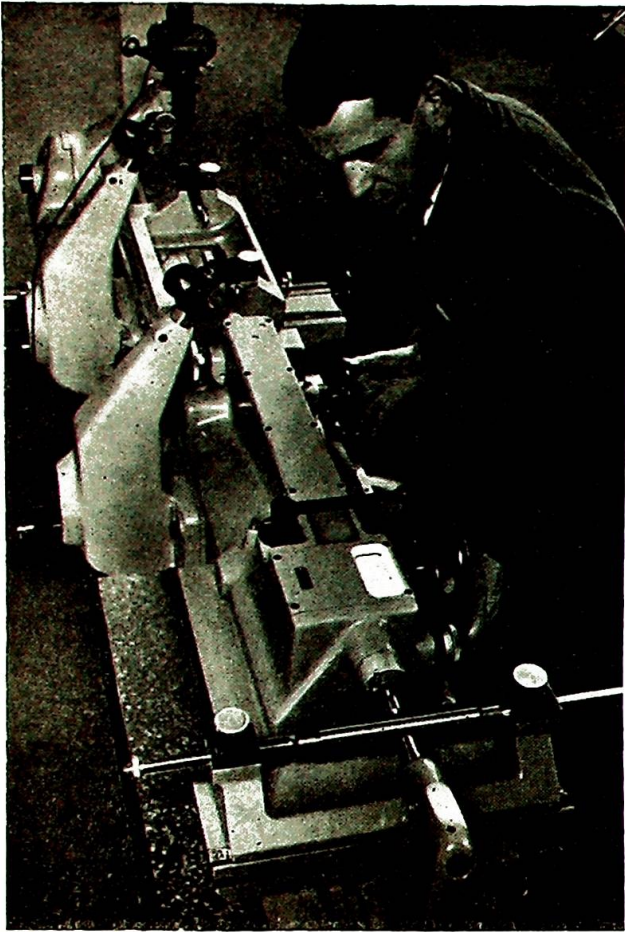
Ottaviani og Bacci for deres omtale av den nye messeritus. Bladet peker på at det er paven selv som offentlig har iverksatt og påbudt den nye liturgi.

HONORÉ L. BARRA †

Mandag 15. desember gikk Honoré L. Barra plutselig bort. Et hjereteonde satte punktum for et aktivt og innholdsrikt liv. Han var født i Oslo i 1896 og har vært medlem av St. Olavs menighet i hele sitt liv. I 1950 ble han medlem av menighetens Syndikat, der han har gjort en stor innsats med gode råd og en sikker bedømmelse av de forskjellige gjøremål som forefalt. Han var ikke en mann med mange ord, men det han sa falt tungt i vektskålen. Seriøs og rakrygget som han var, med menneskelig forståelse for de skiftende forhold, for trengende og de mindre i samfunnet, visste ingen hvor meget godt han gjorde i det skjulte, slik at man vel kan si: Hans venstre hånd visste ikke, hva hans høyre gjorde. For familien betyr hans bortgang et stort tap. Vår bønn og vår takk følger ham til hans siste hvilested. R.I.P. F. J. F.

KIRKEN OG

Utviklingen hos oss er viktig for hele Kirken

Det internasjonale PRO MUNDI VITA har offentliggjort en undersøkelse av «det skandinaviske eksperiment». Verden er ved begynnelsen av 70-årene inne i en økende sekularisering, og de skandinaviske samfunn byr på spesielt verdifulle observasjoner for de kristne: Sekulariseringen i Skandinavia er kanskje den mest radikale man møter i dagens verden. Kristendommen er ikke utsatt for statsinngrep i disse områdene i Nord-Europa, og den kristne lære står ikke i motsetning til noen politiske doktriner. Likevel ser det ut som om de skandinaviske folk løser seg fra kristendommen innenfra, hevder PRO MUNDI VITA. Derfor er dette et slags prøvested, et laboratorium for Kirken idag. Vi må her prøve å observere hvordan Kirken fungerer og handler midt i samfunn hvor sekulariseringen har kommet lenger enn noe annet sted, inkludert landene i Midt- og Øst-Europa. «Og Kirkens erfaringer i denne situasjon i Skandinavia kan muligens på enkelte områder streke opp et mønster for det Kirken uten tvil må møte etter hvert også i andre deler av verden.»

ST. OLAV vil her prøve å gjengi noen av de synspunkter og fakta som presenteres av Pro Mundi Vita i denne spesialundersøkelsen. (Pro Mundi Vita er et informasjonsblad for en internasjonal forskergruppe som har sitt sekretariat i Brussel og som forsøker å gi den katolske kirke regelmessige rapporter og analyser over Kirkens pastorale og sosiale situasjon fra land til land.)

En advarsel ellers: Slutningene kan og vil bli diskutert. Det er trekk som mangler i situasjonsbildet osv. Men spennende stoff er det likefullt.

Utgangspunktet for denne undersøkelsen er altså at de skandinaviske

land, noen år før de andre, synes å gjennomgå en tid som også andre områder i verden, før eller senere, vil møte. Og undersøkelsen er foretatt i håp om at de kristnes erfaringer i disse årene i Skandinavia vil være noe som andre etter hvert kan dra lærdom av. Fra vårt siktepunkt her oppe i nord er dette vel verd å merke seg, vi er i antall en ubetydelig minoritet i en verdenskirke — men våre liv og vårt arbeide har større betydning enn det har vært vanlig å innrømme.

■ Til å begynne med peker rapporten på det velkjente faktum at 90 til

98 prosent av befolkningen i disse landene står tilsluttet lutherske kirker. Er disse tall grunnlag nok for å kalle de skandinaviske land for «kristne nasjoner»? spør bladet.

Det henviser til sosiologiske undersøkelser som er foretatt. Ut fra et temmelig magert materiale nevnes en undersøkelse som ble foretatt av det svenske SIFO blant 2100 unge av begge kjønn i alderen 12 til 24 år. Undersøkelsen ble foretatt i 1968.

Spørsmålet som ble stilt var: *Tror du det finnes en Gud som griper inn i ditt liv?* 22 prosent svarte *ja*, 31 prosent et nølende *kanskje* og 46 prosent tydelig *nei*. Prosenttallet for de som svarte *ja* var mindre blant guttene enn blant pikene, og tallene var klart lavest i Stockholm og i studentmiljøene.

Sammenligner man med en tilsvarende rundspørring i 1954 finner man tegn på en større utvikling mot ikke-tro. Unge fra 11 til 14 svarte den gangen med 49 prosent *ja*-stemmer. 31 prosent *kanskje* og bare 10 prosent *nei*. Disse unge mener man at man mer eller mindre finner igjen i 68-undersøkelsens aldersgruppe 20—24 år hvor de tilsvarende prosenttall ble 20, 32 og 48.

■ Neste punkt er interessant. PRO MUNDI VITA gjør et bevisst forsøk på å fjerne noen stereotype oppfatninger hos de fleste av oss om moralsk holdning i Skandinavia:

Mange mener for eksempel, heter det, at Skandinavia er moralsk sykt siden det er det område i verden som har den høyeste selvmordsprosenten. Dette bygger i seg selv på unøyaktige tall. Sverige har en selvmordsprosent på 20,1 av hver 100 000 innbyggere, omtrent det samme som Danmark som har 19,3. Sveits har 18,1, Tyskland 20 og Østerrike, et katolsk land, hele 23,1. Norge, med et tall på 7,7 har bare halve selvmordstallet for et annet katolsk land, Belgia, som har gått opp til 15.

Det hevdes videre at Skandinavia er skilsmisenes område fremfor noe annet sted. I virkeligheten er bildet noe anderledes:

I Norge er det 0,71 skilsmisser for hver 1000 innbygger, i Sverige 1,32, i Danmark 1,40. Men Østerrike har 1,19 og De forente stater 2,52.

SKANDINAVIA

(Det tredje punkt i denne innledning gjelder institusjonene. Rapporten tegner her et kanskje vel pessimistisk bilde av de kristnes innflytelse i samfunnet.)

■ Tenker man på noen av de forannevnte ting — som etter PRO MUNDI VITA's mening *ikke* er overdrevent pessimistisk regnet — kan man undres på om det eksisterer kristen tro i Skandinavia i det hele tatt. Fast tilknytning til en kirke gjelder bare for en brøkdel av befolkningen i disse landene, trosgrunnlaget er usikkert for svært mange og kirkenes synlige innflytelse er liten, heter det.

På den annen side: I hvilke områder i denne verden er for eksempel Kirkens sosiallære, slik den er formulert av paven, bedre virkeliggjort i praksis enn nettopp i Skandinavia? Respekten for enkeltmennesket er høy, barna får en god utdannelse, man forsøker å hjelpe de gamle, arbeidsløshet er sjelden, man respekterer ærlighet i forretningslivet og i skatte-

saker, har samvittighetsfrihet, en fri presse, praktiserer religionsfrihet og rettferdighet i lovverket.

Som en konsekvens av dette igjen: Er det så ikke grunn til å spørre seg selv om ikke de skandinaviske land, på visse felter, hører til de mest kristne nasjoner i verden?

Disse landene har oppnådd mye av det som andre ennå strever etter, de har stort sett avskaffet nød, de har mildnet spenningen mellom enkeltindivid og samfunn uten å drive det i retning av hverken overdreven individualisme eller kollektivism, de har fått en pluralisme som betyr respekt for andre, de åpner adgangen for folk til å ta del i de avgjørelser som blir truffet i skolene, i arbeidslivet og i det politiske liv. De tar hensyn til minoritetene, har en økende ansvarsfølelse for internasjonale forpliktelser osv. Det kan ikke nektes for at kristne som gjenkjenne i disse ting verdier som de selv gjerne ville utbygge og fremme overalt.

Men her er vi så, skriver bladet, nettopp ved det spørsmål vi er opp-

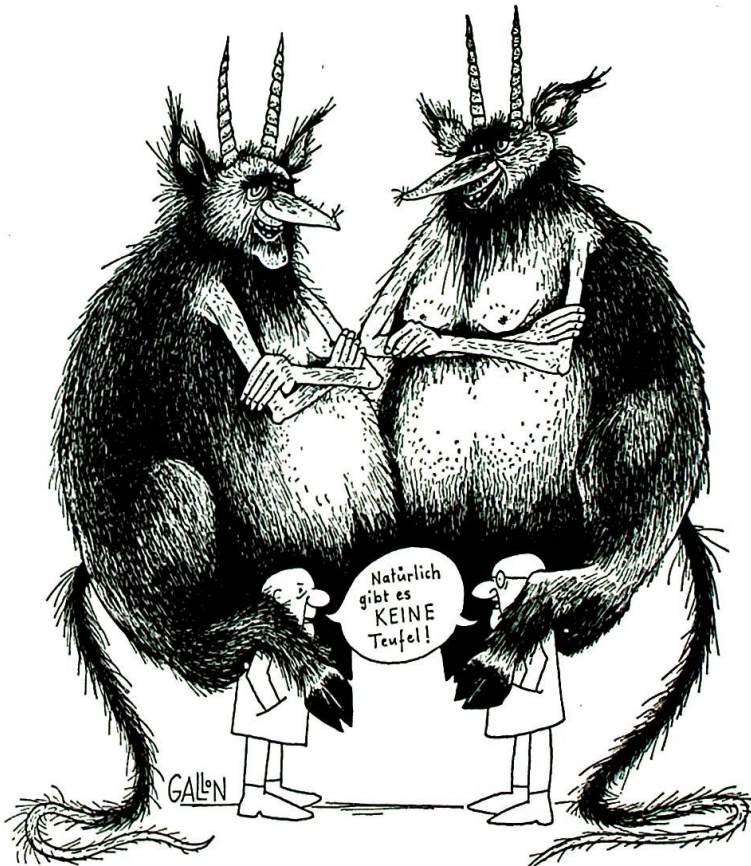
tatt av. Er det snakk om *kristne* verdier? Er disse verdier som kristne mennesker gjerne ville være med på å fremme fremdeles kristne verdier — de bygger ikke lenger på den kristne tanke og på kristne motiveringer. «Vi skal ikke forsøke å gi noe endelig svar, men vi vil gjerne gjøre det klart at det er mulig å vinne over et helt samfunn til verdier som de kristne regner som sine — selv om de fleste står fremmede for den motivering de kristne kjenner.»

■ Og et spørsmål som i sin tur følger er så dette:

Hva forteller skandinavene og livet i de skandinaviske land oss om de verdier som gjør livet verd å leve? Hvilke spørsmål stiller disse menneskene om sine liv?

Det er uten tvil, heter det, på dette grunnlag man må drøfte saken. Ut fra de forhåpninger og de ønsker folk har. Derfor er det også en viktig oppgave for den katolske kirke, uten tvil den viktigste, å være til stede i disse landene i kraft av virkelig samarbeide og medmenneskelighet, ikke som et fremmedelement.

Det betyr samarbeide og fellesskap med mennesker som i sitt indre og ytre gjennomlever en radikal sekularisering av sitt samfunn. Ut av denne sekularisering er det mulig at en ny måte å være kristen på kan formes.
A. R.

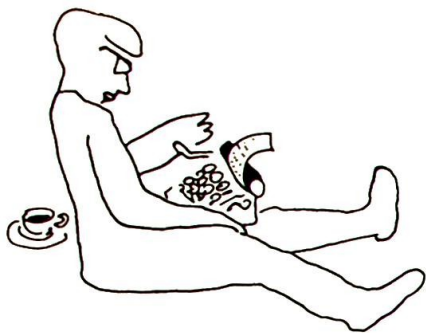

«Naturligvis finnes det ikke djevler.»

1. HILSEN TIL TROSFELLER:

Les ST. OLAV
Det er ikke farlig

ONSDAGS- BLIKKET

FJERNSYNSPROGRAMMENE

■ Det er lett å kritisere norske TV-programmer, det gjøres daglig i alle stuene. Vanskeligere blir det når man skal tenke ut noe som er bedre, kritikk blir lett sur i disse mørketider. Dessuten er kritikk så meget: jeg kjenner en elskelig gammel dame på St. Hanshaugen som nærmest hater programsekretærer som snakker nynorsk, for henne er det ikke bare uforståelig, men også truende. Man snakker ikke på den måten i hennes strøk. Andre skrur over på Sverige av andre grunner — og ergrer seg heller der. Spør folk hva jeg personlig synes om norsk TV, har jeg nok den dumme vanen med å heve øyebrynene og si:

— Oslo? Ser ikke noe særlig på det.

Og det er jo i virkeligheten urettferdig og dumt. Siden det bare er i januar ennå, og vi som vanlig har startet med gode forsetter, skal vi gjøre anstrengelser for å være mer — er det ikke konstruktive det heter?

Efter altså — med mild røst — å ha sagt fra at vi ikke synes alt på skjermen i 1969 var *morosamt* eller *spennende* eller *givende*, tillater vi oss å spørre Marienlyst:

Er det mulig at vi i 1970 kan få se den britiske kunsthistorikeren Sir Kenneth Clarks TV-serie om Vestens sivilisasjon? Såvidt jeg vet, er denne serien samtalemene idag i den engelsktalende verden, i tretten programmer som hvert er på 50 minutter fører Sir Kenneth oss fra Romerrikets fall og opptil dette århundre i bilder og tekst preget av kunnskap, menneskelighet og atskillig ironi.

Er det for dyrt for NRK?

Vel, neste positive, konstruktive forslag blir da: Spar heller inn på et par andre ting, det vil lønne seg på mange vis. Historier av typen *Krutrøyk* for eksempel.

Personlig drømmer jeg om at jeg en dag oppdager denne «kvelden» i norsk TV:

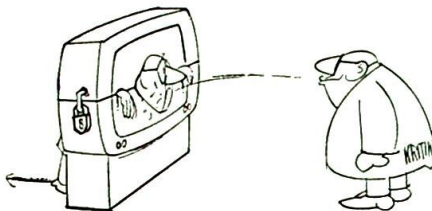
Klokken 19: KONTRAPUNKT, den internordiske musikk-konkurranse.

Klokken 20: NYHETER OG AKTUELT, utarbeidet av svensk TV's nyhetsredaksjon.

Klokken 20.30: SIR KENNETH CLARKS SERIE.

Klokken 21.30: DET STORE GULLRANET, britisk kriminalserie av høyere kvalitet enn vanlig i slike ting.

Klokken 22.10: TO MADRIGALER, sunget av det samme koret som opptrådte på Unicefs festforestilling i Paris i desember.

HEADLINES

■ Det er skrevet om Rolf Jacobsen at «han kan skrive om klyper på en klesnør så de får en kosmisk dimensjon». Og det er naturligvis det som er å være dikter.

Rolf Jacobsen er en av våre store lyrikere idag, og det var naturlig at hans siste diktsamling *HEADLINES* (Gyldendal) ble mottatt med glede og spenning. Fra han i 1933 kom med *JORD OG JERN* og frem til idag har han utviklet og mestret sin tone og form frem til det store, han er — som det også er sagt — nå en av de få diktere vi har som kan sies å ha europeisk format.

Hør ellers på dette enklere diktet som vi gjerne vil få lov til å gjengi:

Noen
stiger ut av vårt liv, noen
kommer inn i vårt liv,
ubedt og setter seg ned,
noen
går likegyldige forbi, noen
skjenker deg en rose,
kjøper en ny bil,
noen
står deg meget nær, noen
har du alt glemt,
noen, noen
er deg selv,
noen
har du aldri sett, noen
spiser asparges, noen
er barn,
noen går opp på taket,
sitter ved et bord,
ligger i hengekøye, går med rød
paraply.
Noen ser på deg,
noen har aldri lagt merke til deg, noen
vil holde deg i hånden, noen
døde i natt,

noen er andre, noen er deg, noen er ikke, noen er.

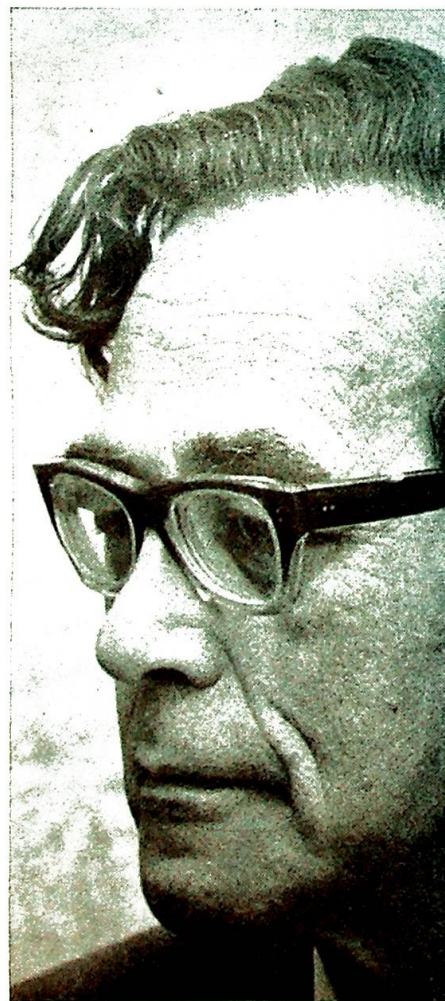
DET VI VET —

Det er vanskelig å slippe denne diktsamlingen, det er så vidunderlig å tre ut av det man i dagens mas tror er virkeligheten:

De var på månen, men det meste står igjen å vite, det meste er u-oppdaget, kan ikke forstås, kan vi ikke engang tenke oss

— det meste er i taushet, det vi vet er en spurv, det vi vet er et smelt i en port, en plutselig regndrøpe i øyet.

ANDREAS LEGMANN

Rolf Jacobsen.

KRISTIN LAVRANSDATTER I STREK

AV HALLVARD RIEBER-MOHN

I 1972 feirer et av våre gamle store forlag, Aschehoug & Co., sitt 100-års jubileum. Det vil det åpenbart gjøre med manér, som man sa i gamle dager. Blant forberedelsene er også arbeidet med en gjennomillustrert praktutgave av kanskje det mest storslagne episke verk forlaget har utgitt i disse 100 årene, *Sigrid Undsets* «Kristin Lavransdatter». Konkurransen ble utlyst 30. april i fjor, og kort før jul var juryen så ferdig med sitt arbeide og sin avgjørelse, at en utstilling kunne åpnes i Kunstnerens Hus i Oslo og premier utdeles.

En hadde ventet seg vel et ti-tall deltakere, mens juryen ble overveldet av hele 38 innsendte forslag, noen av dem langt større enn de fastsatte minimum av seks prøve-illustrasjoner, to fra hvert av de tre bindene. De fire jurymedlemmene, male- ren *Alf Rolfsen*, tegneren *Fredrik Matheson*, dr. philos. *Ellisiv Steen* og forlagets direktør *Arthur Holmesland* var kommet til et resultat som virket umiddelbart overbevisende fra det øyeblikk det ble offentliggjort. Men først noen ord om selve oppgaven.

Den er storartet, men meget krevende. Det dreier seg om et sentralt verk i vår nasjonale litteratur, med et usedvanlig bredt nedslag i lesende menneskers fantasi. Forfatterinnen var selv et utpreget sansemenneske, som med stor billedskapende visuell evne beskrev mennesker og landskaper — dét binder like meget som det *hjelper* en bildende kunstner. Sigrid Undsets nitid riktige kunnskap om detaljer i den norske senmiddelalder som er bokens ramme, påa illustratøren usedvanlig strenge forpliktelser og ansvar. Ikke er det romantisk litteratur, som hos *Inge- mann* eller *Walter Scott*, med den stiliserte og fantasifulle «middelalder» som en tegner der kan tillate seg. Ikke er det lette og handlingssentrede underholdningsbøker fra middelalderen, som hos *Carit Etlar* eller *Starbeck*. Vi har å gjøre med diktning av stor etisk tyngde og usedvanlig episk kraft, der dype og gåtefulle sammenhenger eksisterer mellom menneskers sinn og den landskapsramme hvor deres skjebne utfolder seg. Det er «bo- faste» romaner, i nøktern realisme — *Jørundgård* i Sel og *Husaby* i Trøndelagen er ikke bare stedfestede gårder. De er også skildret, årstidene igjennom, av en dikter med enestående sans for det faktiske og håndgripelige, det materielle

eksakte og sansbare. En utgave hvor illustratørens innsats forflyktiget og svek Sigrid Undsets egen «grundighet» i helhet og detaljer, i atmosfære og ting ned til det minste husgeråd, ville bli uharmonisk og virke overflatisk. Tegneren måtte, hvis han ville uttrykke seg figurativt, skape illustrasjoner som kunne bære dikterens jordnære, «muldtunge» skildringer, så fjerne fra enhver romantisering av norsk middelalder, så trofaste mot det konstant menneskelige.

En eller annen form for avhengighet av den nøkterne tradisjon som sagategningene, særlig *Erik Werenskiolds* i «*Snorre*» skapte, var nærliggende. Her er det grunnlagt en lykkelig tradisjon som kler både sagaenes og Sigrid Undsets strenge, virile sprogform, og som tar vidtgående hensyn til hva vi vet om den materielle kultur — boliger, klær, våpen og brukting — i denne fjerne tid.

Vinnerutkastet, som belønnes med en premie på kr. 10 000,— samt med selve oppdraget, bar mottoet «LANDSKAP». Avgjørelsen var enstemmig. Ved åpningen av navnesedlene viste det seg å være

innlevert av maleren *Haakon Stenstad- vold*. Tross gode 2. premies- og 3. premies utkast (av henholdsvis *Mosebekk* og *Grøstad*), skiller Stenstadvolds arbeider seg klart ut som utstillingens beste. Hva han har prestert, er egentlig forbløffende: I tillegg til overlegen tegnekunst kommer en alvorlig og dyptgående forståelse av romanverkets egentlige styrke, nemlig dets dramatiske forening av sinn og landskap til menneskeskjebne. Stenstadvold hadde omhyggelig, med «Kristin Lavransdatter» under armen, lagt ut på reise til «åstedene», lest dikterens skildringer i deres rette ramme, konstatert Sigrid Undsets egen troskap mot det øyet så og ser, og valgt de meningsbærende komposisjoner innenfor hennes intensjon. Resultatet er storartet og lover godt. Det slutter seg prektig til de beste skildringer av saga-Norge i «*Snorre*», men er originalt i anslag og følelse. Stenstadvolds tegninger er spenningsfylte, de har smak og monumentalitet, og de står fast og sterkt på en bokside. Han har også, etter hva det synes, funnet den vanskelige og vik-

(Forts. neste side.)

Et av Stenstadvolds utkast.

PRESTEN I ARENDAL

De lesere av «St. Olav» som ikke på annen måte har stiftet bekjentskap med Legmannsrådets «voksenopplæringskurs», vil av pastor van der Burgs artikkel i nr. 22/69 unektelig få inntrykk av at foredragsholderne reiser omkring og undergraver pavens autoritet, især i spørsmålet om «Humanae Vitae». Et slikt inntrykk bør mildest talt korrigeres. Da den diskusjon i Arendal menighet som pastor van der Burg refererer til, fant sted etter mitt foredrag om religionsfrihet, toleranse og samvittighet, er jeg antagelig den nærmeste til å bringe noen høyst nødvendige motforestillinger.

KRISTIN LAVRANS ...

(Forts. fra forrige side.)

tige likevekt mellom tidløshet og individualisert menneskeskildring. Utkastet påtvinger en i hvert fall ikke for håndfaste oppfatninger av bokens skikkelser — der har jo Sigrid Undset selv, i mange ord, sagt det nødvendige, men også vernet om leserens medskapende fantasi. Ved en kirkegårdsmur, i en klostergård, eller svevende med fugleperspektiv over båtbruk og fiskevær sanser en hvordan Stenstadvold har brukt de kjente elementer: Den uforanderlige natur og de få fortidsrester vi kjenner av selvsyn, som ledd i en dramatisk historie. Dersom løftene i dette utkast innfris, kan vi imøtese et bokverk som i betydning og med-diktning kanskje kan måle seg med Werenskiolds uødelige tegninger til *Jonas Lies* «Familien på Gilje», og som ytterligere vil befeste Sigrid Undsets hovedverk som en bærende søyle i hele vår bokverden.

En annen refleksjon: Sigrid Undset forutså med forbløffende sinnsro en (amerikansk) filmatisering av romanen. Den er aldri blitt til. Omslagstegningene på de tallrike utenlandske oversettelser av «Kristin Lavransdatter» gir tildels groteske vink om hva det kunne bli, overlatt til den frie og ukyndige fantasi. Stenstadvolds illustrasjoner vil «binde» dette verket til en usvikelig og streng norsk virkelighet også visuelt, og mektig bidra til opplevelsens realisme. Det kan bare gjøre «Kristin Lavransdatter» større — som bok, som bildeverk, som film.

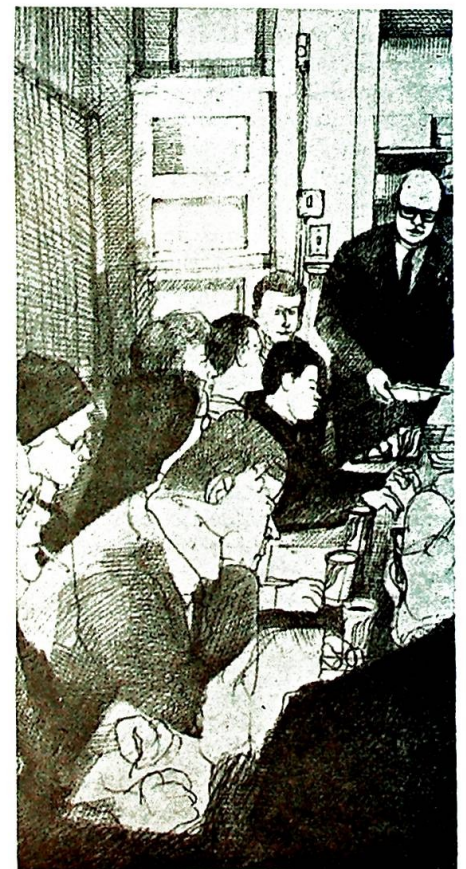
Vi har noe å glede oss til.

Hallvard Rieber-Mohn.

I sin artikkel beklager van der Burg innledningsvis at vi ikke respekterte menighetsrådets anmodning om å unngå en diskusjon av «Humanae Vitae». Det er mer enn forunderlig. Riktignok begynte jeg mitt foredrag med å konstatere at H. V. har aktualisert spørsmålet om samvittighet/autoritet i den katolske debatt over hele verden. Men dette innebærer knapt noe standpunkt i den pågående diskusjon. Det er bare et faktum — man kan beklage det eller ikke. Ut over dette ble encyklikaen overhodet ikke nevnt i våre foredrag. Det var tvert imot pastor van der Burg selv som — til vår store overraskelse — bragte temaet inn i diskusjonen da han tok ordet som første debatant. At det *derefter* ble holdt flere innlegg om dette spørsmål, kan neppe legges innlederne til last. Vi beklaget sogar ved flere anledninger at diskusjonen i så stor utstrekning kom til å dreie seg om H. V., til fortrensel for andre og prinsipielt vel så interessante spørsmål. At en diskusjon tar en bestemt retning, anført av menighetens sogneprest, kan vi bare ikke gjøre så meget med. Vi kan bestemme hva vi vil si i våre innledninger, men diskusjonene kan vi ikke regissere. Det skulle nå bare mangle.

Var det så innholdet av mitt foredrag som la opp til en slik diskusjon? Jeg forsøkte ganske enkelt å belyse Kirkens lære om religionsfrihet, toleranse og samvittighet, først og fremst på grunnlag av Det annet Vatikan-konsils dokumenter. Jeg mente å finne belegg for den oppfatning at samvittigheten ikke er en autonom, ufeilbarlig veileder for vårt handlings- og tankeliv, men at den bestemmes av moralske prinsipper vi på forhånd har innsett riktigheten av. Og jeg understreket at en katolikk må søke å forme sin samvittighet etter Kirkens veiledning. Min konklusjon var, kort uttrykt, at ettersom Kirken lærer 1) at et menneske alltid er forpliktet til å følge sin samvittighet, selv om den skulle ta feil, og 2) at en katolikk må søke å la sin samvittighet forme av Kirkens belæring, vil spørsmålet samvittighet/autoritet i gitte tilfeller befinne seg i spenningen mellom den personlige sannhetstilegnelse og Kirkens objektive lære. Det betyr ikke

at samvittigheten og Kirkens lære normalt står i motsetning, men at begge «faktorer» må være bestemmende for den som tar imot Kirkens belæring i tro. Noe fritt leide ut av det spenningsforhold som kan oppstå, gis der ikke. Det får vi bare akseptere. Ytterlighetene kan i alle fall umulig være målet: enten å sette til side den ærlige og etter beste evne opplyste samvittighet og derved handle mot sin overbevisning, eller å følge samvittigheten ureflektert og ukritisk som om den var den eneste sikre veileder, og derved ignorere den guddommelige sannhet som er selve fundamentet for vår tro. Jeg kan ikke med min beste vilje forstå at dette undergraver pavens autoritet. Tvert imot. Hva jeg på min måte forsøkte å uttrykke, er nøyaktig hva pave Paul uttalte i en generalaudiens i Peterskirken 12/2—69: «Vi sier ikke noe nytt når vi til dem som gjør dette til prinsippet for deres moralske liv, sier at det å la seg lede av sin samvittighet ikke bare er et gode, men en plikt. Den som handler mot sin samvittighet er ikke på rett

OG HANS DEBATT

vei. Men først og fremst må det bemerkes at samvittigheten ikke i seg selv er herre over den moralske verdi av de handlinger som den tilskynder til. Samvittigheten tolker en indre og høyere norm, den skaper den ikke av seg selv. Den opplyses ved den intuitive erkjennelse av visse normative prinsipper som ligger i den menneskelige fornufts natur.»

Så meget om foredraget. Jeg kan ikke se annet enn at det var i full overensstemmelse med menighetsrådets uttrykte ønske.

*

Resten av pastor van der Burgs innvendinger refererer seg til innlegg fra forskjellig hold i den debatt som fulgte etter mitt foredrag. Eftersom sognepresten har villet føre videre i «St. Olav»s spalter den diskusjon han beklaget fant sted i Arendal, vil jeg gjerne benytte anledningen til å knytte noen kommentarer også til denne del av hans artikkel.

Det er riktig at jeg har sagt at «*Humanae Vitae*» er en pastoral belæring. Jeg trodde — og tror — at paven som hyrde for hele Kirken belærer Kirken i denne rundskrivelse. Det er mulig at dette, som teknisk term, er upresist. Men jeg har også sagt at encyklikaen er en læreuttalelse fra det ordinære læreembede, fremsatt med krav om lydhørhet og tilslutning. Er dette galt, må uenigheten idag være større enn antatt blant teologene. En rekke av dem har sagt det samme.

Jeg kan ikke huske at noen bestred pavens kompetanse til å uttale seg med autoritet om den naturlige morallov. Det standpunkt har jeg ennå ikke støtt på i den aktuelle debatt. Derimot hevdet flere med meg at når Kirken uttaler seg om den del av den naturlige morallov som ikke faller inn under åpenbaringen, innlater den seg på en dialog med den den henvender seg til. H. V. er også rettet til «alle mennesker av god vilje», dens lære bygger med andre ord på prinsipper som alle skal kunne erkjenne ved sin fornuft. Dette er hva f. eks. den danske teolog Kaare Osorio, som selv konsekvent og overbevisende har forsvart H. V., hevder. Og hans konklusjon er at man i den foreliggende situasjon ikke kan la prinsippet «Rom har talt — saken er avgjort» gjelde. En kadaverlydighet

er positivt farlig og ødeleggende for mennesket når det gjelder den naturlige morallov. Mennesket må personlig erkjenne riktigheten av den, i det minste så vidt at det føler seg forpliktet av den i sin samvittighet. I den aktuelle situasjon som H. V. har skapt, er derfor alle forpliktet til å bruke sin fornuft, ærlig og redelig og uten fordom og lidenskap. Paven har talt — og med myndighet — det står nu til alle mennesker av god vilje å ta stilling til hans belæring om den naturlige morallov. (Jfr. *Catholica* 5/68, s. 203.)

Pastor van der Burg setter min henvisning til Pius IX's «Syllabus» inn i en gal sammenheng. Dette dokument ble ikke nevnt for å «bevise» at H. V. er tidsbestemt og vil bli trukket tilbake. Sammenhengen og poenget var derimot at der har skjedd en utvikling (ikke nødvendigvis en radikal forandring) i Kirkens syn på religionsfriheten. Fordømmelsen av den oppfatning at «det står mennesket fritt å slutte seg til og bekjenne enhver religion som det, veiledet av fornuften, holder for sann» kunne man knapt tenke seg uttrykt idag. Men utfra den historiske sammenheng som «Syllabus» ble til i, er fordømmelsen forklarlig nok. Jeg kan selvfølgelig beskyldes for å ha tatt sitatet ut av sin kontekst. Men det var jo nettopp mitt poeng: å vise at der gis oppfatninger og formuleringer i encyklikaer som ikke kan taes ut av sin historiske sammenheng uten at det fører til underlige resultater. En encyklika vil ofte nettopp ta opp og gi sitt svar til spørsmål som er aktuelle i samtiden. Senere tider vil ikke alltid finne alle slike formuleringer like adekvate. Dette er ikke noen original observasjon. Teologen John Murray SJ fremhever eksempelvis i et forord til erklæringen om religionsfriheten at det fremdeles gjenstår å se teologenes forklaring av den utvikling som har funnet sted mellom Syllabus og dette dokument.

Idag ville neppe noen kirkelig myndighet føle seg kallet til å fordømme tesen «Ethvert menneske skal kunne lese den hellige Skrift» (Clement XI: «Unigenitus»), eller uttrykke seg som Bonifatius VIII: «Et sverd må

underlegges det annet og den verdslige myndighet må underlegges den åndelige» («Unam sanctam»). Poenget med disse tilfeldige og i seg selv nokså betydningsløse eksempler som ble nevnt i debatten, er rett og slett at Kirkens tenkemåte og uttryksmåte kan utvikle seg, likesom de problemer den møter er forskjellige til forskjellige tider. Kirken er ikke statisk.

Det lar seg ikke nekte at H. V. har skapt spenning og konflikt i Kirken. Et ikke ubetydelig antall katolikker, både teologer og legfolk, har store betenkeligheter med de naturrettslige argumenter som underbygger Kirkens lære om fødselsreguleringen. Andre, kanskje mange flere, har ikke slike betenkeligheter. Dette er igjen bare en kjennsgjerning som hvem som helst kan avlese av det siste års internasjonale debatt. I en slik situasjon er det ikke underlig at diskusjon finner sted. Det får vi ta med fatning. Debatt er ingen ulykke i seg selv. Adskillig verre blir det om vi søker å isolere norske trosfeller fra den debatt som pågår og derved skaper inntrykk av at disse problemer, som mange trosvisse og oppriktige katolikker opplever som dypt personlige og smertelige, er tabu. Vi får se problemene i øynene som voksne og ansvarlige mennesker og forsøke å finne ut av dem, veiledet av den beste vilje, et åpent sinn og Kirkens belæring.

Nils Heyerdahl.

2. HILSEN TIL TROSFELLER:

– det er ikke avgjørende om sognepresten tror det

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER

Stille
messeHøy-
messe

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER	Stille messe	Høy- messe
OSLO: <i>St. Olavs kirke</i> , Akersveien 5. Biskopen og prestegården 20 72 26. Sogneprestkontoret 20 72 44	9.00 9.45 og	11.00 19.00
<i>St. Hallvard kirke</i> , Fransiskanerne, Enerhaugt. 4, tlf. 67 23 83	8.35 18.00	11.00 —
<i>St. Dominikus kirke</i> , Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71	9.00 10.00 18.30	11.00 —
<i>Vår Frue Villas kapell</i> , Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	8.30	—
<i>Grefsen kapell</i> , Glads vei 23, tlf. 15 32 44	11.00	9.30
<i>Lunden kloster</i> , Øvre Lunden, tlf. 212587		10.00
ARENDAL: <i>St. Franciskus kirke</i> , Tyholmen, tlf. 22 209	8.00	10.45
BERGEN: <i>St. Paul kirke</i> , Christiesgt. 16, tlf. 15 410	9.00 19.00	11.00 —
<i>Vår Frue kirke</i> , Helleveien, tlf. 57 353 — 57 707	9.30 19.00	— —
DRAMMEN: <i>St. Laurentius kirke</i> , Cappelsngt. 1, tlf. 83 20 19	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: <i>St. Birgitta kirke</i> , Kongens gt. 9, tlf. 11 438	9.00	11.00
HALDEN: <i>St. Peters kirke</i> , Kristian V's pl. 1, tlf. 81 168	8.00	10.45
HAMAR: <i>St. Torfinns kirke</i> , Torvgt. 113, tlf. 23 751	8.30	11.00
HAUGESUND: <i>St. Josefs kirke</i> , Haralds gt. 21, tlf. 23 195	8.30	11.00
HØNEFOSS: <i>St. Theresias kirke</i> , Vesterngt. 5, tlf. 21 266	8.00	10.30
KRISTIANSAND: S.: <i>St. Ansgar kirke</i> , Kirkegt. 3, tlf. 24 225	8.00	10.30
LILLEHAMMER: <i>Mariakapellet</i> , Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550	—	10.00
LILLESTRØM: <i>St. Magnus kirke</i> , Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15
MOSS: <i>St. Mikals kapell</i> , Ryggeveien 24, tlf. 51 038	—	11.00
PORSGRUNN: <i>Vår Frue kirke</i> , Sverres gt. 26, tlf. 50 793	8.30	11.00
SARPSBORG: <i>St. Olavs kapell</i> (1. og 3. søndag) O. Haraldssonsgt. 49, tlf. 53 765	17.30	—
STABEKK: <i>Maria kirke</i> , Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30 19.00	10.45
<i>Veståsen kapell</i>		9.30
STAVANGER: <i>St. Svithun kirke</i> , Dronningens gt. 8, tlf. 25 534	8.00	10.45
TØNSBERG: <i>St. Olavs kirke</i> , Sandefjordsgt. 1, tlf. 11 949	8.00	10.45
TRONDHEIM: <i>St. Olavs kirke</i> , Prinsensgt. 2a2	8.45 19.00	11.00 —
<i>St. Elisabeth hospital</i> , Ila tlf. 21 670	6.15	—
KRISTIANSUND N.: <i>St. Eystein kirke</i> , Flintegt. 5, tlf. 72 779	8.00	11.00
LEVANGER: <i>St. Torfinns kirke</i> og <i>St. Eysteins sykehjem</i> , Jernbanegt. 29	8.30	11.00
MOLDE: <i>St. Sunniva kirke</i> , Parkveien 23, tlf. 51 467	8.30	11.00
ÅLESUND: <i>Vår Frue kirke</i> , Nørvesund, tlf. 37 558	8.30	11.00
TROMSØ: <i>Vår Frue kirke</i> , Storgt. 94 Biskopen og prestegården, tlf. 3604	8.15	10.30
<i>St. Elisabeth hospital</i> , Mellomveien 50, tlf. 81 050	6.20	—
BODØ: <i>St. Eysteins kirke</i> , Hernesveien 22, tlf. 81 783	8.15	10.30
HAMMERFEST: <i>St. Mikael kirke</i> , Salsgt. 52, tlf. 1447 (1. VII—31. VIII)	19.00 8.00	10.30
<i>St. Elisabeth Institutt</i> , tlf. 1392)		
HARSTAD: <i>St. Sunniva kirke</i> , Skolegt. 4, tlf. 61 501	8.00	10.30

VATIKANET

Man arbeider ved årsskiftet i Vatikanet med studiet og løsningen av tre store problemkretser i den katolske kirke. I sin tradisjonelle juletale til kardinalene og medlemmene av den romerske kurie sa pave Paul VI, ifølge KNA, at man for det første vil prøve å rydde av veien prestenes usikkerhet når det gjelder deres stand. For det annet er man opptatt med å studere frafallet av prester og ordensfolk og treffe fyldestgjørende forholdsregler. Og for det tredje leter man etter nye metoder i arbeidet med de unge.

Som vanlig ga paven en oversikt over den aktuelle situasjon i Kirken. Han slo fast at den uro som ble utløst i Kirken etter Konsilet både har hatt negative og positive sider. Han understreket videre tydelig at det var hans vilje som Kirkens øverste hyrde at den juridiske forpliktelse på prestenes sølibat i den latinske kirke opprettholdes.

Andre temaer i pavens tale var verdensfreden og u-landenes problem. Han nevnte spesielt konfliktene i Nigeria—Biafra, i Vietnam og i Det nære østen. Den Hellige Stols medvirkning i forsøk på å skape fred er nødvendigvis mest ukjent, men paven forsikret sine tilhørere om at et intenst arbeide pågår hele tiden.

*

I et budskap i anledning av verdensfredsdagen sa pave Paul blant annet dette: Vi er av den oppfatning at det er på høy tid at våre samfunn nå lar seg lede av andre ideer enn kamp, vold, krig og undertrykkelse hvis vi vil skape en sann rettferdighet for alle mennesker. Vi er av den overbevisning at freden ikke har noe med feighet, forsakthet eller svakhet å bestille. Moralsk styrke må overalt settes i stedet for brutal makt.

*

Paul VI har gitt beskjed om at dokumenter fra det første Vatikankonsil i 1869/70 nå skal åpnes for studerende. (100 års dagen for det første Vatikankonsil ble minnet den 8. desember.)

Pave Paul VI.

FOTBALLKRIG I GLASGOW

■ MÜNCHEN: — Vi venter daglig på nye bestemmelser for blandede ekteskap fra Rom, sa generalvikaren i erkebispedømmet München og Freising, Gerhard Gruber den 11. desember.

■ RIO DE JANEIRO: En rettslig undersøkelse er satt i gang mot biskopen av Barro, Calheiros de Novais og 16 prester fra hans bispedømme. Det er første gang etter at unntagelsestilstanden ble satt i verk at myndighetene direkte griper inn mot en av Kirkens biskoper. Anklagen mot biskopen lyder på «forsøk på omveltning», sier KNA.

■ HONGKONG: Alle katolske kirker i Shanghai er ombygget til fabrikker og verksteder, forteller den katolske ukeavisen i Hongkong, Sunday Examiner. Avisens kilde er en katolikk som nylig har kommet til byen fra Shanghai-distriktet. Den berømte kirken Zi Ka Wai er ødelagt av brann, og andre er revet ned. Alle prester og ordenssøstre er enten i konsentrasjonsleire eller i arbeidsavdelinger.

■ GLASGOW: Den kjente skotske fotballklubben Glasgow Rangers er utsatt for heftig kritikk for tiden i britisk sportspressen. Klubben vegrer seg mot å ta inn katolikker som spillere eller funksjonærer. Klubbens holdning karakteriseres overalt som anakronistisk og som skadelig for enhetsbestrebelsene. Dessuten betyr regelen at man ikke får tak i det best mulige spiller-materiale eller de beste ledere.

Det hele er en gammel historie i Glasgow. Byen er delt i tilhengere av den protestantiske Rangers og den katolske klubben Celtic. De larmende og ofte voldomme sammenstøtene mellom de to klubbene «fans» har i de siste årene skadet skotsk fotballs anseelse, heter det.

Celtic har allerede i noen år nå oppgitt å være en *katolsk* klubb. For tiden er både klubbens manager og flere av spillerne ikke-katolikker. Men tilhengerne av Rangers er stadig sterkt anti-katolske i sin fotballinteresse.

■ PARIS: De franske biskoper vil prøve å forbedre forholdet mellom biskopene og pressen. Et mindre antall journalister vil fra sak til sak få være til stede under den franske bispekonferanses plenumsforhandling.

■ HAAG: En gruppe hollandske katolikker har dannet en aksjonsgruppe som

protesterer mot ekstreme eksperimenter og fornyelser i den katolske kirke i Holland.

■ DAKAR: Et katolsk tidsskrift i Senegal sier at omkring 2000 misjonærer i løpet av de tre siste år har vendt tilbake til sine hjemland fra u-landene.

3. HILSEN TIL TROSFELLER

Så hvorfor ikke ta sjansen?

LITTERATUR:

NADVERD OG MESSE

Bjørn Høybo:
NADVERD OG MESSE.
Pauluskredsens Forlag.
København 1969.

I disse måneder hvor vi begynner å feire messen etter den «nye» ritus er det godt å få anledning til å lese en bok som denne. For første gang har vi her på et skandinavisk språk en grundig studie om messens historie som høster fruktene av den nyeste forskning på området.

Det er altså først og fremst en historisk studie. Så nøyaktig som det lar seg gjøre følger forfatteren veien fra så langt tilbake som jødernes påskemåltid og helt frem til vår messe slik som vi feirer den idag. Men han nøyer seg ikke med å beskrive et ritual, han tar opp til teologisk vurdering de tanker og begreper som ritualet bygger på og er et uttrykk for. Fra de første sider av finner vi således en tankevekkende liten studie over begrepet offer, så kommer noen lærerike analyser av de ord og begrep hvormed Israel for-

En
klown

— *Hva leser du? spurte jeg yngstemann og forsøkte å kikke.*
— *J. F. Cooper, han stavet seg gjennom forfatternavnet.*

— *Aha. Lærstrømpe?*
— *Neei. Den siste dominikaner . . .*
— *Mohikaner, sa jeg grettent.*
— *Du sang ikke noen av de salmene i messen idag, du, sa han for å ta igjen. Det var ved middagstider søndag.*
— *Jeg liker nesten ingen av de salmene, det har jeg sagt deg mange ganger, gutt.*

— *Anå.*
— *Vi leser ikke såkalt kristelig litteratur heller, gjør vi vel? Av samme grunn skulle vi ikke . . .*

— *Det må da være noen som leser sånne bøker, pappa. Kirkestatsråden og . . .*

— *Vær ikke frekk, sa jeg brummende. Du kjenner ihvertfall ingen.*

— *Neei, men . . .*
— *Men hva?*
— *Nei, det var ikke no' . . .*
— *Snakk ut hvis det er noe du har å si, hvis ikke skal du . . .*

— *Min kone kremtet advarende. Vi så på hverandre alle tre.*

— *Pappa blir litt hissig fordi han ikke liker slike salmer, sa hun mildt forklarende til yngstemann og bet av en tråd i sytøyet.*

— *Anå.*
— *Jeg har all mulig grunn til å bli hissig, sa jeg og så rasende på dem begge. — Den store hvite flokk og det der gjør meg aldeles . . .*

— *Vi vet det, kjære.*
— *Og skal det fortsette altfor lenge før vi får gjort ferdig noe bedre — blir jeg dominikaner eller noe slikt, truet jeg uten å ha noen styring på hva jeg egentlig sa.*

— *Det ble litt stille.*
— *Så sa yngstemann meget tålmodig:*
— *Pappa. Du sier jo selv at det heter mohikaner.*

søkte å forstå og å uttrykke den gjerning som Gud hadde gjort for sitt folk, ord og begrep som vi kristne har overtatt for å betegne Kristi gjerning, såsom «løs-kjøpe», «hevne», «forsoning» — en meget nyttig analyse, da ikke så få av disse begrep er vanskelige å forstå eller å anta for en moderne tankegang.

(Forts. neste side.)

NADVERD OG MESSE -

(Forts. fra forrige side.)

Bokens første del heter: «Den jødiske rod», og gir en meget levende beskrivelse først av den jødiske påske, så av Jesu nadverd sett i lyset av både den årlige påskefeiring og av det ukentlige sabbatsmåltid (Kaburah), med blant annet en nærmere redegjørelse for hva som egentlig ligger bak ordene «takket og velsignet» som vel de fleste av oss leser i messens konsekrasjon uten å oppfatte dem, eller som vi oppfatter litt vagt mens de faktisk gjenspeiler et meget presist og definert ritual.

Kjernen i den kristne gudstjeneste stammer altså fra det jødiske påskemåltid samt dets mindre utgave, sabbatsmåltid. Det er dette måltid Kristus anvendte til å være bærer av hans minne. Dette ble meget tidlig, kanskje allerede i apostlenes tid, atskilt i to gudstjenesteformer: aga-

pen, kjærlighetsmåltidet, som litt etter litt gik ut av bruk, og nadverden, som inneholdt de to ting Kristus hadde knyttet en spesiell mening til, nemlig brød og vin.

Intet i den kristne gudstjeneste stammer fra tempeltjenesten, unntatt kanskje noen tankeganger.

Ordets gudstjeneste stammer fra synagogegudstjenesten, dog at man byttet om på rekkefølgen av de to hovedelementene, så vi fikk: lesninger og derefter bønner. (I oldkirken kunne katekumenerne være med på å høre lesningene, men ikke på å fremse den felles bønn; denne var reservert til de allerede døyte og var et uttrykk for deres presteverdighet; alene de kunne be «i Jesu navn».)

Opprinnelig var der altså tre selvstendige gudstjenester, men litt etter litt smel-

tet den omdannede synagogegudstjeneste sammen med nadverden, og agapen gikk tapt.

Bokens annen og tredje del gjør så rede for utviklingen i tiden mellom 70 og kirkefreden 313 og fra kirkefreden videre til våre dager. Her kan vi følge utformingen av liturgien i Kirkens forskjellige deler og får et godt innblikk i utviklingen av de ulike tradisjoner den kristne verden over. Kanskje vil kirkens menigmann gå seg vill i denne lange beskrivelse eller bli litt trett av denne vandring fra øst til vest, men selv om han etter lesningen står med et forholdsvis uklart bilde av det hele, så vil han iallfall være spart for å gjøre seg en naiv forestilling om hvordan liturgi blir til. Han vil også kunne se hvor mange av de såkalte «nye» ting i liturgien av idag faktisk springer rett ut fra en eldgammel tradisjon. Han vil også få en forvissning om at et minimum av saks kunnskap er nødvendig for å delta i den liturgiske debatt.

For alle dem som ikke har hatt anledning til å lese utenlandsk litteratur om emnet er det her også massevis av kunnskaper å lære om kirkebygningen og om kirkeinventar, og om den innflytelse keiserkulten har hatt på utformingen av de fleste seremonielle detaljer i messeliturgen. «Vi ser således at der er skabt en prægtig ramme om den gamle kerne. Det er den kristne kerne, der modtages af den kultiverede verden og hyldes på denne verdens facon. Disse nye riter er ikke oprindelige hellige, men av rent verdslig art. Dette bør man ikke glemme, når man diskuterer dem. Det er som en kostbar indfatning om en ædelsten, men hvor man må passe på, at indfatningen ikke kommer til å tage noget av ædelstens glans.» (S. 180.)

Bokens nestsiste kapitel: «Den kristne gudstjenestes benævnelse og indhold» gir en tankevekkende fremstilling om hvordan messen ble forstått *teologisk* fra begynnelsen av. Offertanken er tilstede overalt gjennom hele Tradisjonen. Realpresensen er også tilstede helt fra oldkirken, men den ses i umiddelbar relasjon både til offeret — som et tegn og en garanti på offerets realitet — og til Kirkens prestelige tjeneste: det er Kirken som laver

(Forts. neste side.)

TV OG SAMFUNNET:

GODTAR VI ALT?

I følge en nyhetsmelding i *Catholic Herald* skal representanter for det protestantiske britiske kirkeråd, den katolske kirke og den evangeliske allianse komme sammen for å studere folks apati når det gjelder vold og obskønt sprog i radio og fjernsyn i Storbritannia.

Nevnte kirkeråd har imidlertid på forhånd sendt ut en rapport om spørsmålet hvor det heter at kristne TV-seere «er beredt på å godta i en viss utstrekning vold og kraftig sprog i programmene forutsatt at disse ting føyer seg inn i sammenhengen og ikke sendes for sin egen skyld.»

■ Kirkerådets rapport bygger på en undersøkelse blant 1000 TV-tittere fra syv forskjellige konfesjoner. De fulgte programmene i en fire måneders periode, fra oktober 1968 til januar 1969. Og rapporten hevder:

Motstanden blant praktiserende kristne når det gjelder bilder eller debatt på skjermen om kontroversielle emner er på retur.

En av de kristnes hovedinnvending er på den annen side denne: De sosiale problemer blir ikke behandlet med tilstrekkelig grundighet og dybde.

■ *Catholic Herald* opplyser ellers at erkebiskop Cowderoy i Southwark har nedsatt en kommisjon som skal studere virkningene av det man mener er klart anti-kristne lover og drøfte eventuelle mottiltak. Avisen ser denne undersøkelsen i sammenheng med TV-kommisjonens arbeid: *Church probes into permissive society.*

■ I et hyrdebrev hvor han kunngjør opprettelsen av den nye kommisjonen, sier erkebiskopen bl. a.:

I hver menighet bør man studere, diskutere og gjøre seg kjent med disse spørsmål som angår oss alle.

Erkebiskopen angriper Divorce Reform Bill, den nye skilsmissegivningen, abortloven og andre forsøk på å fjerne selv de minste og tynneste hindringer mot utgivelsen av obskøne og pornografiske skrifter.

«Vi nærmer oss raskt det punkt hvor vi som katolikker og medborgere, ikke kan stå passive til det som skjer,» heter det. «Det er av betydning at katolikker i alle samfunnslag taler med én stemme for å forsvare det som er godt og sant. Vi vil angripe det som vi mener er feil, men ikke de personer som står bak feilene.»

INNBETALINGSKORT

er vedlagt dette nummer. Vennligst benytt det nå i januar måned, og husk at kontingenten er kr. 35.— innen.

» 40.— utl.

Postgiro nr. 20 46 48.

ST. OLAV's eksp., Akersv. 5, Oslo 1

Eukaristien, og Eukaristien i sin tur gjør Kirken til Kirke: gjør menigheten til Kristi legeme, til denne organisme hvor Jesu ånd virkelig lever. «Ligesom Kristi offer på korset var og er et reelt offer, således skal Kirkens og dens medlemmers offer ved nadveren være en alvorlig gåen ind for Guds vilje. Ellers blir det tom magi. Som Augustin sier: «Det var Herrens vilje at give lod og del i sit legeme og sitt blod, utgydt for syndernes forlatelse. Hvis I modtager det ret, så er I det, som I tager imot.»

Tro mot både den gamle og den nye liturgi avslutter så forfatteren dette avsnitt med en understrekning av det eskatologiske tema i messen: her foregriper vi, her får vi en forsmak på den nye verden som er blitt til i Kristus — og forsmaken skal gi oss mersmak. Herrens gjenkomst er alltid tilstede i Kirkens tanke når den feirer nadveren.

Pastor Høybo avslutter ikke sin bok — som man kanskje hadde ventet — med en presentasjon av messens nye ordning, enda han sikkert hadde kjennskap til den da han sendte sitt manuskript til trykkeriet. Derimot reflekterer han åpenhertig over en rekke aktuelle liturgiske problemer og kommer med en rekke interessante og dristige spørsmål. De skal ikke avsløres her. Les heller boken!

Thomas Patfoort.

Drawing it fine by John Ryan

"So they call you Blackleg do they . . . You are fortunate, sister . . . In my day we HAD no legs . . ."

LESEBREV -

(Forts. fra s. 3.)

tolkes, parafraiseres i en form som er tilgjengelig for vår tids og vårt lands kultur, selv om vi må kaste overbord en del hittil sakrosankt men tidsbundet ballast.

Men, tilbake til «brødre» — og «søstre». Det faktum at folk reagerer mot «brødre» er, etter mitt skjønn, av avgjørende betydning, uansett av hvilken grunn de reagerer sånn (noen synes det er latterlig, andre synes det er diskriminerende, igjen andre synes det virker så uekte); denne reaksjonen i en levende menighet i 1970, viser at den status formelen har, ikke lenger er så solid og uanfektet.

I og med at man også er allergisk overfor «brødre og søstre» (av andre men akseptable grunner) beviser i og for seg ikke mer enn at *denne* formelen heller ikke er brukbar.

Altså må man lete etter andre alternativer, som ikke har så mange
(Forts. n. side.)

LEGMANNSRÅDET OSLO KATOLSKE BISPEDØMME

Kontortid hver onsdag kl. 18—20 i
Akersvn. 5, 1. etg. Tlf. 20 72 26

FRANCISKUSHJELPEN, OSLO

Enerhauggt. 4 - Tlf. 67 23 83
Kontortid 11—13
Alle dager unntatt lørdag

Menighetspleien

har midlertidig sitt kontor på St. Josephs
Institutt hver onsdag fra kl. 11—12.

KATOLSK INFORMASJON

P.boks 3664 gl.b. Oslo 1.

«Bær hverandres byrder», Gal. 6, 2.

CARITAS

Oslo bispedømmes sosialarbeide.

Send din gave til:

CARITAS, Fagerborggt. 17, Oslo 3.

Telefon 69 30 15

Postgiro 202088 - Bankgiro 40/42.696

Kontaktklubben for eldre og enslige

åpent hus hver onsdag kl. 11—15,
i Europahjemmet, Fagerborggt. 17 II,
Oslo 3.

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	}	Oslo
Bispegården		
St. Joseph's Institutt		
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Dominikus kirke		
Lunden Kloster	}	Arendal
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem		
Sta. Katarinahjemmet	}	Bergen
St. Franciskus Kirke		
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke	}	Hammerfest
Vår Frue Kirke		
Marias Minde		
St. Franciskusøstre- nes Moderhus		
Øyenklinikken	}	Hønefoss
St. Josephs Hosp., Drammen		
St. Torfinns Klinik, Hamar	}	Lillestrøm
St. Elisabeth Inst.		
St. Mikals Kirke		
St. Mikals Prestegård	}	Tromsø
St. Theresia Hosp.		
St. Franciskus Hosp.	}	Trondheim
St. Magnus Kirke		
St. Magnus prestg.		
St. Elisabeths Hosp.	}	Tønsberg
Vår Frue Kirke		
Bispegården	}	Tønsberg
St. Olavs Kirke, Bispegården		
St. Olavs kirke	}	Tønsberg
St. Olavs Prestegård		
St. Olavs Klinik		

Ved bestilling av olje:
Oslo 68 34 60 - Service 68 34 66

(Forts. fra forrige side.)

ulemper — selv om sprogkommissjonen skulle måtte rive seg litt løs fra den latinske originalen, ja, selv om den eventuelt skulle måtte kvitte seg helt med ordet «fratres».

PER BANG

Herr redaktør.

For en legmann som beskjedent har forsøkt å orientere seg i den økumeniske bevegelsen gjennom de siste årene, blir det nå tydeligere og tydeligere at målet for bevegelsen har forandret seg. Tanken om «en hjord under en (menneskelig) hyrde» synes å vike plassen for tanken om full gjen-sidig anerkjennelse. Noen av oss kan vel ennå huske tiden da «kjetter» var gangbart ord i religiøs debatt, og da norske katolske bøker inneholdt alvorlige advarsler mot å «blande kortene» ved å søke for ivrig omgang med medlemmer av andre kirkesamfunn. Senere har vi opplevd betegnelsen «våre adskilte brødre», og nå i det siste «våre kristne brødre». Prosjek-

terer vi bevegelsen videre fremover vil vi se det punktet hvor vi ikke bare oppfyller vår søndagsplikt ved å gå i hverandres kirker — endel av oss gjør det vel allerede — men hvor vi også kan dele altergang med hverandre. Jeg spør helt uten fordommer eller baktanker: Er det mange som deler min tro på at den tiden vil komme? Og når tror de den vil komme?

Per Bang.

EDITH STEIN

Hr. redaktør.

Kirken er rik på fascinerende personligheter som er vel verdt et studium til vår egen oppbyggelse, ikke minst dens martyrer fra vårt eget århundre, — en av dem er Edith Stein.

Hun ble født i Breslau i 1891 av jødiske foreldre og i 1942 ble hun arrestert av Gestapo og fant døden i Auschwitz ikke lenge etter. Mellom disse to årstall ligger et rikt liv i vitenskapens og kirkens tjeneste. — Hennes biografi er interessant nok, og er vel kjent for de fleste. Jeg vil

derfor gjerne rette oppmerksomheten mot hennes personlige trosholdning, og slik hun selv definerer dette å være «et Guds barn». Edith Stein fant en dyp indre fred gjennom sin tro, hennes personlighet var gjennomtrengt av denne som hos få andre, og berørte på en merkelig måte alle hun kom i forbindelse med. Sammenfattet har hun selv definert en ekte trosholdning på denne måten:

«Den sjel som Guds nåde har gjennomtrengt er ingen upersonlig skueplass for det guddommelige liv, men blir selv trukket inn i dette liv. Den person, det vesen som mottar Guds kjærlighet blir i seg selv et utgangsted for denne som realiserer seg i kjærlighet til Gud, kjærlighet til vår neste og alle Guds skapninger.

Gjennom troen frigjøres sjelen for synd og angst og for tilbakevenden i seg selv. Riktignok bedøver mennesket denne angsten ved å vende seg mot perifere ting. Gjennom troen og «åndens gjenfødelse» erfarer sjelen en radikal forvandling. Den hellige ånd som har tatt bolig i sjelen utelukker

DRAMMEN

GUSTAV THIELMANN

Pølse- og hermetikkfabrikk

Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

Utstyr for leger og sykehus

Drammen Bandageforretning

Øvre Storgt. 7 - Tlf. 83 11 71

TYRILYS ^{A/S} TYRI FABRIKKER

Drammen

Har også landets eneste bivokspresseri

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

FREDRIKSTAD

KÅRE KRISTIANSEN

Fiskeforretning

Telefon 13 190

Byens spesialforretning

Olsson
TAPÉT OG GULVBELEG

Agentgt. 1 - Tlf. 17 080

Andr. Jønne &

Kontormaskiner - Kontorutstyr

Storgt. 4 - Fredrikstad

Tlf. 12 945

C. HANSENS

Trykkeri og Bokbinderi

Tlf. 13 056

FREDRIKSTAD

EDVARDSEN & NORDHEIM A/S

Autorisert Installatør
Radio og Elektrisk utstyr

Tlf. 11 220 - Fredrikstad

ØSTFOLDMEIERIET

Avd. Fredrikstad

O. Henriksens Sønner

Aut. Rørleggere og Rørhandel

Etabl. 1904

FREDRIKSTAD

Sentraltbord 15 840

(Forts. fra forrige side.)

hat og hevnløst. Den vekker isteden kjærlighet, medlidelse, tilgivelse og indre fred — selv der hvor naturlige forutsetninger for en slik indre og ytre holdning ikke er til stede. Derfor er Guds fred over all forstand.

Slik den gjenfødte sjel blir forankret oppad, fylles den av en indre fred og blir dermed trukket bort fra det perifere og den vergeløse prisgivelse til «verden». Det som kommer i denne sjels vei blir da vurdert fra dette forvandlede personlige liv som har sine lover fra Gud. Dette er Guds barns åndelige habitus, sier Edith Stein. Deres frihet er kristenmenneskets frihet, friheten fra «verden». — Nettopp å kaste alle våre sorger og bekymringer på Ham, og ikke være foruroliget for vår egen fremtid. Dette gir frihet og glede.

I denne velstandens ulvetid hvor vi alle så altfor lett blir innfanget i tingenes og det begrensede verden, er det viktig å ta en ettertankens stille stund. Med Edith Stein er man da i godt selskap.

Jeg kan til videre lesning anbefale: Maria Bienas: «Begegnung mit Edith Stein». (St. Berno-Verlag, Leipzig 1965.)

Kari Hansen.

«TROEN»

Herr redaktør.

Samtidig som jeg vil takke Dem fordi De tok inn min artikkel i St. Olav nr. 22 må jeg dypt beklage, at De har utstyrt den med den odiøse overskrift «BRUNST». Det skulle ikke ha vært umulig å finne en for artikkelens hovedpoint mere dekkende og sympatisk overskrift, når De fant, at

ordet «TROEN» som jeg brukte, ikke var tjenlig. Det er tendensen i tiden til å gå på akkord med Kristi guddommelige lære jeg søker å advare mot. Kristi bud må være rettesnoren for vårt liv. Selv om vi alle dessverre altfor ofte svikter, så må dog målet være klart, således at alle kan være ett i Kristus.

Erik Grant Lea.

OSLO

E. Sunde & Co. Rørleggerbedrift A/s

VARME- SANITÆR OG SPRINKLERANLEGG

C. Tennant Sons & Co. A.s

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

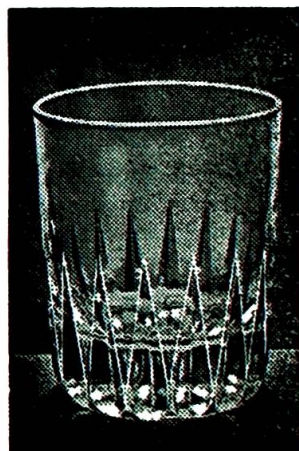
SØREN HANSEN

Kolonialforretning

Langes gt. 6 - Oslo

Telefon 20 37 24

Et godt tilbud!

«On The Rocks» glasset
„Pactofina“

Laget av tindrende klart glass.
Lekker i utførelsen og stø i formen.

Et alle tiders all-round glass.
Pris pr. stk. kr. 3.50.

Vi sender over hele landet mot postoppkrav.

Galligani

Stortingsgt. - N. Slottsgt.
Vikaterrassene

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsvn. 1 - Oslo

Tlf. 20 79 06 - 20 79 05

Privat 55 77 87 - 69 43 72

MALERMESTER

Otto Foerster

utfører allslags maler- og tapetserarbeider

Tlf. 21 69 06

NORENBERG & CO. A.S

MARGARINFABRIKK

OSLO

Leverandør av den bekjente
«NOCO» margarin

THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI

Bernb. Getzgt. 3 b, Oslo

Telefon 20 40 02 - 20 70 02

TÅSEN BOK- OG PAPIR A/S

ERLING THORNE

Kaj Munks vei 41, Oslo 8

Tlf. 23 02 40

OBS: Bestilling på abonnement, annonser, og henvendelser vedrørende adresseforandring, kontingent o.l. bes vennligst rettet til bladets ekspedisjon: St. Olav Bokhandel, Akersveien 5, Oslo 1. Tlf. 20 72 48.

Film

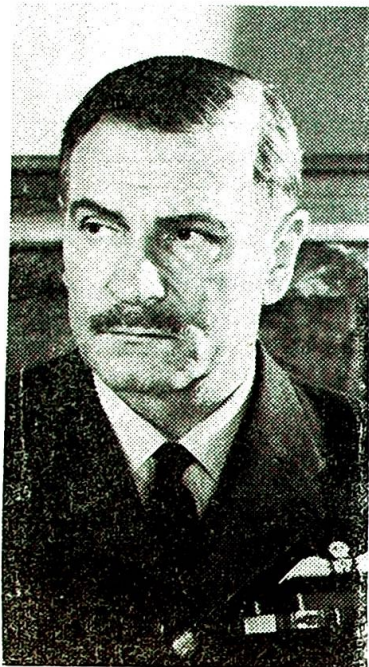
JULEBORD

Det er ikke bare på mat at vi forspiser oss ved juletider her i landet. Den samme plutselige og ikke alltid så forføyelige overflod gjelder som kjent også bøker og film: Alt kommer på én gang. Folk som ikke bare vil underholdes (hvilket kan være høyst legitimt), men som også følger filmkunstens store navn med en viss oppmerksomhet, merker seg tre hovedretter på kinoenes julebord: Svensken *Alf Sjöberg*, spanjeren *Luis Buñuel* og japaneren *Akira Kurosawa*. Ingen av de tre er helt på topp her, men i den klasse blir der alltid rikelig tilbake: Hos Sjöberg en nokså teaterpreget filmatisering av *August Strindberg*'s nifse ekteskapsdrama «Fadern»; hos Buñuel en gåtefull studie i spaltet kvinnesinn – «Dagens skjønnhet» – og hos Kurosawa igjen ett av de stiliserte og intense japanske middelalder-eventyrene som han har så godt grep på, med den eksplosivt levende aktøren *Toshiro Mifune* som sverdsvingende og gruvekkende samurai.

Interesse fortjener også to amerikanske miljøskildringer, *John Schlesingers* «Asfalt-Cowboy», som gir en New Yorks skyggesider og to gode skuespiller-presentasjoner (av *John Voight* og *Dustin Hoffman*), og *Gordon Parks'* «Et år av mitt liv», om en negerungdom i Kansas. Parks er selv farvet – det gir kanskje her og der en ny kamera-vinkel på tingene.

Ellers er det nå en super-film av ringe kunstnerisk verdi som tross alt legger beslag på oppmerksomheten denne gang, fordi den teknisk og dokumentarisk rager så høyt: *Guy Hamiltons* «Slaget om Storbritannia». *The Battle of Britain* var det navnet *Winston Churchill* gav tyskernes forsøk på å knekke England ved luftangrep noen måneder i 1940, da alt så håpløst ut, og alle ventet en invasjon i øyriket. Da hang hele Vestens skjebne i en tråd, og det britiske flyvåpen greide, med slit, talent, mot og en porsjon hell å bringe den akkurat så vidt over kneiken.

Altså enda en «krigsfilm»? Bare delvis. Britene faller selvfølgelig litt for helte-stilen og sin ofte glorifiserte flegma: Da

LAURENCE OLIVIER som R.A.F.'s sjef Sir Hugh Dowding i Harry Saltzmans og S. Benjamin Fisz's kjempeproduksjon «Slaget om Storbritannia» (Battle of Britain), regissert i farger og Panavision av Guy Hamilton.

Hitlers sendebud baron von Richter (*Curd Jürgens*) gjennom den britiske minister i Sveits gir England valget mellom underkastelse eller utsettelse, svarer ministeren (*Ralph Richardson*) uforstyrrelig, i det han skjenker thé: «De tar visst to sukkerbiter, ikke sant?» Nåja.

Den nesten to og en halv time lange filmen er et kjempeløft, for å reise RAF et heltemonument i bilder, og gi hjernen bak luftforsvaret, den ofte misforståtte luftmarskalken *Sir Hugh Dowding* (fint spilt av ingen ringere enn det største navn i britisk teater, *Sir Laurence Olivier*) en

oppreisning han fortjente. Dowding var da også, i en rullestol, tilstede på premieren på Leicester Square i London.

Dramaet og innsatsen legges bare, uten altfor mange forstyrrende bimotoiver (hvorav en parodisk overflødig kjærlighetshistorie ved *Christopher Plummer*, fløtehelten fra «Sound of Music», og *Susannah York*) — nesten hele oppmerksomheten går til luftkampene. De er innfanget med en foto-akrobatikk og et teknisk oppbud av overhale Spitfires, Messerschmidter, Junker-plan og Hurricanes, som tar pusten fra tilskuerne. «De få» som reddet landet, til en grusom pris; og London, som tappert «kunne ta det», kommer mer i bakgrunnen — her er det timevis høk over høk det gjelder, uten pardon. *Skeets Kelly* og *John Jordan*, luftfotografene, har hatt så mange kameraer i luften samtidig, at de behendig kan snu og vende på de samme få nedstyrtinger og utnytte dem så det monner. Slik blir det en uhyggelig anskueliggjørende oppvisning i krigens vanvittige ødsling med materiell, innsikt, krefter og blod.

De tyske scenene er tatt godt vare på — de er «riktige», og med tyske skuespillere — endog *Hermann Göring* illuderer, i *Rein Riess'* fete og uniformsglade skikkelse.

brm.

— OG ELLERS TIL
VÅRE LESERE:

GODT
NYTT ÅR!

RED.

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Ansvarshavende redaktør: Åge Rønning.

Faste medarbeidere: Hallvard Rieber-Mohn O.P., D. J. Boers O.F.M.,
Mirjam Knollmüller C.S.J.

Redaksjonens adresse: Akersveien 5, Oslo 1, telefon 20 72 26.

Redaktøren privat 28 01 04.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo 1.

Kontortid 9—16. Lørdag 9—14. Telefon 20 72 48.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene. Kr. 35 pr. år, kr. 20 pr. ½ år. Utlandet kr. 40.

Annonser: 10 dager før utg.dagen. 24 nr. årlig. - Postgiro 204 648.